B1

RESOLVTO
RIVM DVBIORVM
CIRCA CELEBRA
TIONEM MISSARVM
occurrentium,

Per venerabilem patrẽ dominũ Ioannem de Lapide, Doctorem Theologum Parisiensem, ordinis cartusiensis, ex sacrorum Canonum, probatorumq; doctorũ sententijs diligenter collectum.

Summa dubiorum in hoc opere resolutorũ. 166.

Maria, quæ non

Optimam partem elegit sibi

auferetur ab ea in æternum.

In cœnobio sanctæ Mariæ Magdalenæ pmonialiũ pœnitentiũ manus. Venundatur in vico sanctæ Mariæ formosæ ad signum Spei.
VENETIIS MDLVIIII.

SVBSEQVENTIS OPERIS, IN QVO dubia circa missarum celebrationem occurrētia pertractantur: distinctio, cum summaria in singulis partibus contentorum expositione.

TOTVS SEQVENS TRACTATVS IN DECEM CAPITA PARTITVR.

1 Præmittit intentionem collectoris, cum materia tractanda, tractandorumq; numero, distinctione, & ordine.
2 Ministrum, siue personā ad celebrandū idoneam.
3 Locum celebrandi conuenientem.
4 Tempus congruum, quo celebrari debet.
5 Materialia exteriora, quę ad ornatum, vel congruentiam celebrationis requiruntur.
6 Cæremonias consuetas, & obseruādas in missa, & circa eam, tam in agendis, q̄; in dicendis.
7 Materiam ad consecrandum aptam, panem scilicet ac vinum.
8 Consecrationis istius sacramenti debitam formā.
9 De intētione ac ratione eorū, quę ī missa dicūtur.
10 De ratione & significatione eorum, quę in missa, & circa eam aguntur; cum breui epilogo, & cōclusione huius operis.

Caput primum duos habet articulos.

Primus Præmittit collectoris intentionem, materiamq; tractandam annotat.

Secundus Per resolutionem dubii exponit tractandorū numerū, distinctionē, atq; ordinē.

Caput secundum quinq; includit articulos.

Articulus primus Resoluit sex dubia, circa ministrum celebraturum, ratione ordinis, & officii sui executionis occurrentia.

1 Quis sit minister ad celebrandum idoneus, quantum ad personę conditionem.
2 De eo, qui credit se in sacerdotem rite esse ordinatum: & tamen non est sic ordinatus.
3 De eo, qui post missam inceptam, habet cõscientiam, quòd non sit rite ordinatus.
4 De hęretico, scismatico, degradato, &c: an. s. tales possint conficere hoc sacramentum, & ordinate celebrare.
5 De eo, qui post missam inceptam, recordatur, vel percipit se esse excommunicatum: de quo prius non hapuit memoriam, aut nesciuit.
6 De eo, qui post missam inceptã, habet remorsum de irregularitate.

Articulus secundus resoluit sex dubia, quę incidunt circa dispositionem corporis ipsius ministri.

1 De sacerdote muto, vel priuato loquela.
2 De eo, qui habet aliquẽ aliũ corporis defectum.
3 De sacerdote leproso.
4 De patiente morbum caducum.
5 De eo, qui patitur fluxum sanguinis, uel seminis.
6 De polluto pollutione nocturna.

Arti. 3. Resoluit decem dubia emergentia circa habitudinem mẽtis ipsius ministri celebraturi, quã tum ad intentionem, vsum rationis, culpam & gratiam.

1 An requiratur intentio ministri.
2 Quid celebraturus intendere debeat.
3 Qualis debeat esse intẽtio, an. s. actualis requratur.
4 De sacerdote furioso, lunatico, uel alia ex causa vsu rationis priuato.
5 De sacerdote dęmoniaco.
6 De eo, qui est in peccato mortali.
7 De certitudine requisita, quòd non sit in peccato

mortali.

8 De eo qui se existimat esse in peccato mortali, licet non sit.

9 De eo qui postq; missam incepit, vel præparatus est, recordatur peccati mortalis, de quo non est confessus.

10 De perpetrante peccatum luxurię, & statim post hoc pœnitente, ac confitente.

Arti. 4. Resoluit septem dubia, quæ oriuntur circa ieiunium, sobrietatem, & somnum ministri.

1 De ieiunio ad ministrum celebraturum requisito.

2 De recordante post missam inceptam, se ieiunium soluisse.

3 De eo qui transglutiuit reliquias, post comestionem in ore relictas.

4 De eo qui gargarizando, vel os lauando, parum aquę aut vini trāsglutiuit.

5 De eo qui cibum, vel potum tarda hora sumptum nondum digesit.

6 De eo qui vomitum patitur, vel passus est.

7 De eo qui per totam noctem non dormiuit.

Arti. 5. Resoluit quinq; dubia circa celebrationis abstinentiā, eiusdemq; frequentiā occurrentia.

1 De omnimoda celebrationis abstinentia.

2 De celebrationis frequentia.

3 De celebratione quotidiana.

4 De eo, qui ad celebrationem bene dispositus est, & tamen abstinet propter sacramēti reuerentiā.

5 De celebratione vno die pluries fienda.

Caput tertiū duos continet articulos.

Arti. primus Resoluit quinq; dubia circa locum celebrādi cōmunem, videlicet ecclesiam incidentia

1 Quis sit locus communis debitus, & conuenien. ad celebrandum.

An licite posſit quis extra eccleſiam celebrare.
Quid a endum ſi in aliqua regione non inuenia-
tur eccleſia conſecrata.
4 An in mari, aut fluminibus liceat celebrare.
5 An in omni loco cõſecrato licite poſsit celebrari.
Arti. 2. Reſoluit ſex dubia, quæ circa locum pro-
prium .f.altare, occurrere poſſunt.
1 An licite celebrari poſsit ſup aliquo alio q̃ altari.
2 De qualitate altaris.
3 De operimentis & ornatu altaris.
4 An ſup quolibet altari cõſecrato liceat celebrare.
5 De altaris portatilis, & ad celebrandum apti quã-
titate.
6 De omiſsione alicuius ſupra poſitorum.
Caput quartũ duos articulos cõprehendit.
Arti. primus Reſoluit quatuor dubia occurrentia, circa tẽpus celebrandi cõmune, videlicet diem.
1 An indifferenter in nocte, & die liceat celebrare.
2 An in aliqua nocte, quis licite poſsit celebrare.
3 An liceat ante initium diei celebrare.
4 De celebrante, qui credit diem incepiſſe, & tamẽ
nondum incepit.
Arti. 2. Reſoluit tria dubia, quæ ſe offerunt circa tem
pus celebrandi proprium, ſcilicet horam.
1 Qua hora diei celebrare liceat.
2 A quo tempore accipiendum ſit principium diei.
3 De non obſeruante tempus celebrandi debitum.
Caput quintum tres habet articulos.
Arti. primus Reſoluit quinq; dubia, quæ circa veſtes,
& indumenta ſacerdotalia inſurgunt.
1 An celebraturus ſpecialibus debeat indui veſti-
bus, & indumentis.
2 Quę & quot ſint huiuſmodi indumenta.
3 De benedictione talium.

4 De celebrante absq; vestibus & indumentis benedictis.

5 De munditia talium vestium, & indumentorum, cæterorumq; correquisitorum.

Arti. 2. Resoluit quatuor dubia, quæ circa vasa ad celebrandum opportuna occurrunt.

1 An ad celebrandum specialia requirantur vasa.

2 Quę & quot sint huiusmodi vasa.

3 De materia talium vasorum.

4 De consecratione talium.

Arti. 3. Resoluit octo dubia, circa circunstantias, & alia exteriora occurrentia.

1 De necessitate libri missalis.

2 De exigentia ignis siue luminis candelę.

3 De opportunitate ministrantis ipsi celebranti.

4 De conditione & qualitate ministrantis.

5 Quid si ministrans recedat de altari, dimittendo celebrantem solum, & postea reuertatur.

6 Quid si postea non reuertatur.

7 Quid de sacerdote recluso, vel eremita, & solitario celebraturo.

8 Quid si quis omittat aliquid de supradictis requisitis.

Caput sextum tres in se claudit articulos.

Arti. primus resoluit decem dubia, quę oriuntur circa agenda, & dicenda ante missam.

1 An aliquid specialiter ante missam agendum sit.

2 De debita & sufficiēti ꝑparatione ad celebrandū.

3 Qualiter & in quibus celebraturus se debeat probare & examinare.

4 Quanta requiratur diligentia ad prędictam examinationem.

5 De certitudine sufficientis diligentię.

6 In quo consistat sufficiens conscientię purgatio.

7 Quid si celebraturus nõ possit habere cõfessorem.
8 De ornatu conscientię celebraturi.
9 An requiratur persolutio horarum canonicarum ante celebrationem.
10 An præter supradicta, sint aliqua alia ante missam dicenda vel agenda.

Arti. primus Resoluit. 14. dubia circa dicenda, & agẽda in missa, modũq; dicẽdi atq; agẽdi, incidẽtia.

1 Quę sint in missa dicẽda & agenda, & quo modo.
2 An aliquid in missa dici debeat, quod in missali non continetur.
3 An verba canonis secrete dici debeant.
4 An cętera, alta & intelligibili voce dici debeant.
5 An in memoriis debeat aliquorum fieri noïatio.
6 An ante celebrationem, possit haberi memoria aliquorum nominatim.
7 An requiratur attentio celebrantis circa dicenda & agenda.
8 An deuotio in celebrante requiratur.
9 An celebrans debeat stare capite discooperto.
10 De quo debeat fieri ablutio, post sumptionem sanguinis.
11 An sacerdos, a missa incepta possit desistere.
12 Quid si sacerdos missa incepta moriatur, vel in infirmitatem incidat.
13 Quid si celebranti, sanguis per nares erumpere incipiat.
14 De sacerdote omittente aliquid, vel aliqua de superioribus.

Arti. 3. Resoluit quatuor dubia, quæ occurrunt circa dicenda agenda, & cauenda, post missam.

1 An aliqua specialiter sint dicenda post missę celebrationem.
2 An aliqua sint specialiter agenda post missam.

3 Quę ſint poſt celebrationem cauenda.
4 An ſtatim poſt miſſę celebrationem liceat comedere vel bibere.

Caput ſeptimum ſex continet articulos.

Arti. 1. reſoluit. 6. dubia circa panem conſecrandum occurrentia.

1 Quis & qualis debeat eſſe panis conſecrandus.
2 Quid ſi ſacerdos percipiat panem non eſſe triticeum, vel indebite confectum.
3 Quid ſi panis appoſitus pcipiatur eſſe corruptus.
4 Quid ſi panis nō fuerit appoſitus vel oblatus &c.
5 Quid ſi panis ſit diſpoſitus ad corruptionem.
6 An in aliquo caſu ſacerdos poſsit dicere miſſam: & non conſecrare.

Arti. 2. Reſoluit octo dubia, quę incidunt circa panem conſecratum ante ſumptionem.

1 An ſacerdos panem conſecrans, teneatur ſumere.
2 An in tali caſu teneatur ſemper totum ſumere.
3 Quid agendum de particulis ab hoſtia conſecrata reſolutis.
4 Quid agendum ſi hoſtia, vel pars eius ceciderit in calicem de manu celebrantis.
5 Quid ſi ceciderit hoſtia, vel pars eius ſuper terrā, aut lapidem vel aliud huiuſmodi.
6 Quid ſi ſacerdos tangat hoſtiam cum naſo, barba, mento, aut veſte.
7 Quid ſi hoſtia conſecrata aliquo caſu fuerit amota de altari & amiſſa.
8 Quid ſi corpus Chriſti appareat ſub ſpecie carnis vel pueri.

Arti. 3. Reſoluit ſeptem dubia circa corpus Chriſti, poſt ſumptionem occurrentia.

Quid ſi in ſumptione ſanguinis remaneat pars hoſtię in fundo calicis.

2 Quid si post sumptionem sanguinis, reperiantur particulę de hostia resolutę.
3 Quid si post sumptionem sanguinis, reperiatur super altari hostia aliqua integra.
4 Quid agendum si celebrans statim post sumptionem corporis Christi patiatur vomitum.
5 Quid si quis post sumptionem statim emittat per secessum.
6 Quid si hostia consecrata, & reseruata inueniatur putrefacta, aut corrupta.
7 Quid si hostia consecrata comesta fuerit a mure, vel alio animali bruto.

Arti. 4. Resolait quatuordecim dubia, quæ se ingerunt circa vinum, priusq; consecretur.

1 Quod, & quale debeat esse vinum consecrandũ.
2 Quid si loco vini alius liquor fuerit positus in calicem.
3 Quid si impositum fuerit vinum corruptum.
4 Quid si ex negligẽtia nihil in calicẽ positũ fuerit.
5 Quid si vinum calici impositum, sit dispositum ad corruptionem.
6 An in musto possit confici hoc sacramentum.
7 An vuę integrę permisceri possint vino consecrando.
8 An confici possit hoc sacramentum in nectare, uel vino condito.
9 An possit confici in vino puro sine commixtione aquæ.
10 Quę & qualis debeat esse aqua vino permiscẽda.
11 De quantitate aquę permiscendę.
12 An sufficiat, ꝙ aqua vino ꝑmisceatur in dolio.
13 An liceat celebranti non consecrare vinum, facta prius consecratione panis.
14 Quid si vinum dum consecrari debet depre-

hendatur congelatum.

Art. 5. Resoluit octo dubia, circa vinum consecratũ, ante sumptionem incidentia.

1 Quid si celebrans, post consecrationem percipiat aquam non fuisse vino admixtam.

2 An celebrans, teneatur semper sumere vinum consecratum, siue sanguinem Christi.

3 Quid si sacerdos aliquis nõ possit sumere vinum, & ita neq; sanguinem.

4 Quid si cum sumi debet sanguis, species vini sit congelata.

5 Quid si aranea, musca, uel aliud huiusmodi cecide rit in sanguinem.

6 Quid si ante sumptionem, celebrans percipiat ve nenum esse immissum.

7 Quid si sanguis in parte fuerit effusus, aut de calice stillauerit.

8 Quid si sanguis ex toto fuerit effusus.

Art. 6. Resoluit sex dubia, quę circa sanguinem, post eius sumptionem occurrunt.

1 Quid si sacerdos post sumptionem sanguinis, per cipiat aliquam guttam adhęrere calici.

2 Quid si huiusmodi guttã percipiat adhęrere casu-lę, manipulo, vel alteri huiusmodi.

3 De ablutione digitorum facienda super calicem, post sanguinis sumptionem.

4 De eo, qui post sumptionẽ corporis vel sanguinis Christi, vrgetur sputo, vel tussi, vel screatione.

5 De patiẽte vomitum post sanguinis sumptionem, vel emittente per secessum.

6 Quid si sacerdos post sumptionem sanguinis, de-prehendat venenum, aut animal venenosum fuisse in calice.

Caput octauum duos cõplectit articulos.

Arti. primus resoluit sex decim dubia, circa formam consecrationis panis emergentia.

1 Quæ sit sufficiens,& debita forma consecrationis panis.

2 An hæc cõiunctio,Enim,sit de substantia formæ.

3 An sacerdos proferens solum uerba consecrationis,super panem aptum, consecret illum.

4 An per illa uerba, in aliud idioma mutata: fiat consecratio.

5 An sacerdos addẽdo aliqua alia uerba ad prædictam formam: consecret.

5 An diminuens uel subtrahens aliquid de prædicta forma:consecret.

7 An incongrue proferens uerba consecrationis,consecret.

8 An faciens transpositionem uerborum, cõsecret.

9 An faciens interuallum in prolatione uerborum, consecret.

10 Quid si celebrans non recolat se dixisse uerba cõsecrationis: aut aliqua alia quę dici debent.

11 An sacerdos per illam formam possit consecrare panem absentem.

12 An possit consecrare omnem panem prẽsentem: in quacunq; quantitate fuerit.

13 An sacerdos verba consecrationis proferendo, consecret omnem panem, super altari existentẽ.

14 An pluribus hostiis appositis: & sacerdote intentionem suam in prolatione verborum,solũ ad illam dirigente, quam manu tenet: omnes consecrentur.

15 Quid si sacerdos intendat cõsecrare solũ centũ hostias: & appositę sint plures, vel pauciores.

16 Quid si appositę sint multę hostię: & sacerdos intendat solum aliquas illarum consecrare.

Arti. 2. Resoluit tria dubia, quę incidunt circa formam consecrationis vini.

1 Quę sit sufficiens, & debita forma consecrationis vini.

2 An omnia verba in illa forma posita, sint de substantia formæ.

3 De significatione huius dictionis, calix, in forma prędicta.

Caput nonũ sex in se tenet articulos.

Arti. 1. præmittit diuisionem totius missæ, in quinque partes principales. In quarũ prima fit præparatio, in secunda fit oblatio, in tertia fit consecratio, in quarta fit sumptio, in quinta gratiarum actio. Sub diuidit has quinq; partes, & exponit intentionem, ac rationem eorum, quę in ipsa dicuntur.

Caput decimum habet articulos duodecim.

Enumerat decem generalia: quę in missa prędictis solenni circa eam aguntur: quorum. 1. Lotio. 2. Thurificatio. 3. Altaris osculatio. 4. Sacerdotis versio. 5. Gestus variatio. 6. Multiplex per cruces signatio. 7. Hostiæ fractio. 8. Partis hostiæ in calicem missio. 9. Osculi pacis datio. 10. vini non consecrati sumptio.

Finis Summarii.

Incipit tractatus dubiorũ, ac difficultatum circa officium missę, & ea quę ad debitam eiusdem celebrationem exigũtur, frequentius occurrentiũ: iuxta sacrorũ canonum constitutiones: probatorumq; doctorum firmiores, atq; tutiores sententias, Resolutorium.

CAPVT PRIMVM.

De intentione collectoris, & materia tractanda: tractandorumq; numero, distinctione, atq; ordine, duos continens articulos.

ARTICVLVS PRIMVS PRAEMITTENS præfationem, intentum, tractandaq; exponentem.

Præfatio.

OFFICIVM quãto maius, & dignius est: tanto cum maiori cura, solicitudine, atq; diligentia exercendũ est. Grauius enim quis delinquit, si exequendo circa hoc negligẽtiam, defectum, vel errorem aliquem admiserit. Inter omnia aũt officia humanæ facultati commissa, non est aliquod maius, dignius, aut difficilius, quam debita missarũ celebratio. In qua sacramentũ precioſissimi corporis, & sãguinis Iesu Christi, redemptoris nostri cõsecratur, ĩmolatur, & sumitur. Sacro canone atteſtãte. De cõse. di. 1. c. sufficit. Non modica inquit res est vnã missãm facere, & valde fœlix est, qui vnã digne celebrare potest. Restat igitur, vt nusquam cum grauiori periculo peccetur, q̃ si in executione huius dignissimi officii negligentia, vel error committatur. Ea propter vt sacerdotes simplices, qui notitiam Canonum non habent: neq; semper facilem recursum ad superiores suos, aut ad viros doctos habere possunt: melius cauere valeant, ne circa maximũ istud mysterium deficiant vel errẽt. Et ibi aliquod horum contigerit: debitis remediis emendare sciant: valde vtile atq; necessarium fore iudicauimus, vt circa hæc opportuna eis tradatur instructio. Quod vt lucidius fiat, circa singula, quæ ad debitam missę celebrationem exiguntur: debita frequentius occurrentia monebuntur. Ex quorum resolutionibus, congrua ipsis defectibus, & erroribus remedia, atq; cautelæ poterunt adhiberi.

Arti. 2. Numerum, distinctionem & ordinem tra

ctandorum per dubii resolutionem prænotans.

Ad prænotitiam tractandorũ premittitur hoc dubiũ.

1. Quot, & quæ ad debitã ac ordinatã digniſsimi ſacraméti euchariſtiæ,& miſſę celebrationẽ requirãtur.

1. Miniſter, ſiue ſacerdos ad celebrandum idoneus.

2. Locus celebrandi conueniens.

3. Tempus celebrandi congruum.

4. Materialia ad ornatũ, vel congruentiã celebrationis opportuna: vt veſtes, vaſa, & cætera huiuſmodi.

5. Cæremoniæ in dicendis, & agendis conſuetæ.

6. Materia ad conſecrandum apta .ſ. panis & vinum.

7. Forma conſecrationis vtriuſq; debita.

8. Notitia intentionis,ac rationis eorum,quæ in miſſa dicuntur.

9. Intelligentia rationis,& ſignificationis eorum quę in miſſa, & circa eam aguntur.

Circa hæc,quę dubia ac difficultates ſæpius obuiẽt ſacerdotibus miſſas celebraturis, aut celebrantibus, per nouem ſequentia capitula elucidabitur.

CAPVT SECVNDVM.

De dubiis occurrentibus, circa miniſtrum, ſiue perſonam ad celebrandum idoneam, quinq; includens articulos.

Arti. primus ſex dubia reſoluens, circa miniſtrum celebraturum, ratione ordinis, & officii ſui executionis occurrentia.

1 Quis ſit miniſter idoneus ad celebrandum, & conficiendum, ſiue conſecrandum corpus, & ſanguinem Chriſti.

Sol. Solus ſacerdos rite ordinatus.

2. Vtrum ille, qui credit ſe rite eſſe ordinatum, & tamen non eſt rite ordinatus, conficiat hoc ſacramentũ.

Sol. De hoc non habetur certitudo: pie tamen credi poteſt, quòd conficiat virtute eccleſiæ: & quòd

ſummus ſacerdos ſuppleat defectum : & quod non permittat periculũ imminere eccleſiæ, & eam decipi.
3. Quid agendum, ſiquis poſt inceptam miſſam, habeat conſcientiã, quod nõ ſit ſacerdos rite ordinatus.

Sol. Si hoc contingat ante conſecrationem : tunc dimittat miſſam imperfectam : aut conſcientiam deponat, ſi poſt conſecrationem, procedat, & poſtea ſuperiorem ſuum accedat, & caſum ei exponat.
4. Vtrum hæreticus, ſciſmaticus, degradatus, infamis, irregularis, excommunicatus, interdictus vel ſuſpenſus, poſsit conficere hoc ſacramentum, & ordinate celebrare.

Sol. Quilibet iſtorum poteſt conficere: ſed non debet: quia conficiendo peccat. Et ita nullus ipſorum poteſt ordinate celebrare.
5 Quid agendum ſit, ſiquis poſt miſſam inceptam recordetur ſe eſſe excommunicatum, de quo prius non habuit memoriam.

Sol. Si contingat hoc ante conſecrationem, tutius eſt vt miſſam deſerat: niſi graue ſcandalum timeatur. Si vero poſt conſecrationem, aſſumat propoſitum humiliter petendi abſolutionem, & ſatiſfaciendi: & procedat in miſſę celebratione.
6. Quid agendum, ſiquis poſt miſſam inceptam, habeat remorſum de irregularitate.

Sol. Si fiat ante conſecrationem, tutius eſt quod miſſam deſerat. Si vero poſt conſecrationem, doleat, & propponat, atq; conetur facere quod in ſe eſt, & procedat.

Arti. 2. Reſoluens ſex dubia, quæ incidunt circa diſpoſitionem corporis ipſius miniſtri.
1. Vtrum ſacerdos mutus, vel loquela priuatus, poſſit conſecrare, ſeu conficere hoc ſacramentum.

Sol. Non oportet enim conficientem habere fa-

cultatem sermonis siue loquelæ: quã si amiserit post susceptum ordinem: conficere non potest: eo quod non potest verba consecrationis, & alia proferenda, vel dicenda dicere. Vtrum habens aliquem alium defectum in corpore: possit missam celebrare.

Sol. si habet aliquem defectum, qui reddit eum inhabilem, aut impotentem ad dicendum, vel faciendum ea, quę ad debitam celebrationem exiguntur: vt puta si careat visu, vel digitis, quibus tractari leuari, vel frangi debet hostia. Vel si habet alium defectũ notabilem: qui secundum iudicium prælati sui ordinarii generet scandalum si celebret: nõ potest celebrare: q̃uis possit alia, quæ sunt sacerdotalis ordinis exercere.

3. Vtrum leprosus possit celebrare missam.

Sol. Si non sit factus impotens per corrosionẽ membrorum potest celebrare in occulto. Coram aliis tamen leprosis potest etiam in publico celebrare.

4. Vtrum patiens morbum caducũ, possit celebrare.

Sol. Si cadat frequenter: vel emittat spumam, aut vocem confusam, non potest. Si vero raro cadat, nec emittat spumam &c. potest, dũmodo habeat coadiutorem sacerdotem.

5. Vtrum patienti fluxum sanguinis, vel seminis, liceat celebrare.

Sol. Licet: nisi aliud impedimentum obstet. Si quis talem fluxum sanguinis patiatur: vt susceptа in stomachum, statim per secessum emittat: celebrare nõn debet.

6. Vtrum pollutus pollutione nocturna, possit licite celebrare.

Sol. Pollutio nocturna q̃uis secundum se considerata non sit peccatum, ex eo q̃ absq; vsu liberi arbitrii cõtingit, tamen ratione suę causę habet quandoq; peccatum

catum annexum, cuius est effectus, vel signum. Ideo primo cõsideranda est pollutionis nocturnę causa. Quæ triplex esse potest. Prima est extrinseca spiritualis. s. dęmonum illusio, quę quandoque prouenit ex precedenti negligentia pręparationis ad deuotionem, presertim cum quis ad dormiendum accedit, quę potest esse peccatum, vel mortale, vel veniale. Quandoque vero prouenit ex sola nequitia dęmonũ, volentium impedire hominem a sumptione huius sacramenti. Secunda causa est intrinseca spiritualis. s. cogitatio precedens lasciua, quę quandoq; est ex concupiscentia, & delectatione, vbi si adsit consensus, erit peccatum mortale. Si autem desit, erit veniale. Quandoq; autem potest esse sine omni peccato: vt cum aliquis causa lectionis, vel disputationis, cogitur de talibus cogitare. Et si hoc fiat sine concupiscentia, & delectatione, non erit cogitatio immunda: sed honesta, ex qua tamen pollutio sequi potest. Tertia causa est intrinseca, & corporalis: videlicet superfluitas, vel debilitas naturę, aut superfluitas cibi, vel potus, quę quandoq; est cũ peccato, vel mortali, vel veniali: vt cum prouenit ex superfluitate cibi, vel potus. Quandoq; autẽ est sine peccato: vt cũ prouenit ex infirmitate naturę. Si igitur pollutio ex aliqua dictarum causarum cõtingit, prout est cum peccato mortali: non licet polluto celebrare, nisi post viginti quatuor horas. Si vero accidat ex aliqua illarum causarum, secundũ quòd est sine peccato, vel solum cum veniali peccato, potest pollutus licite celebrare. Veruntamen si propter reuerentiam abstineat, laudandus est, nisi necessitas, vel vitatio scãdali vrgeat. Verum quia non semp de facili potest percipi ex quali causa proueniat. Ideo in dubio tutius est abstinere, nisi vrgens necessitas incumbat, vel deuotio specialis instiget, aut

alias nulla indiſpoſitio debitę reuerẽtię obuians aſsit. Ita ſentiendum videtur de pollutione nocturna: ſiue in ſomno, ſiue in vigilia finiatur. Niſi quis poſt euigilationem habeat cõſenſu deliberato complacentiã in delectatione, & præcipue cum appetitu futuri operis, in quo caſu tutius abſtinetur.

Arti. 3. Reſoluens decem dubia emergentia, circa habitudiem mentis ipſius miniſtri celebraturi: quantum ad intentionẽ, vſum rationis, culpam & gratiã.

1. Vtrum ad conficiendum hoc ſacramentum, & celebrandum, requiratur intentio miniſtri.

Sol. Cum ad perfectionem cuiuſlibet ſacramenti, requiratur intentio miniſtri, eo ꝙ perfectio illa fit per actum humanum, a voluntate procedentem: quæ per intentionẽ determinatur & ſpecificatur, conſtat qòud maxime ad conficiendum, & celebrandum hoc excellentiſsimum ſacramentum, exigitur intentio miniſtri. Vnde & quædam glo. ſuper Matthęum dicit. Quã tum intendis, tantum facis.

2. Quæ debeat eſſe intentio ſacerdotis: ſiue quid debet intendere ſacerdos, conſecrare volens.

Sol. In omnibus ſacerdos debet intentionem ſuam conformare intentioni eccleſiæ, hoc eſt, ꝙ intendat illud facere, quod ecclſia intendit & facit: cuius ipſe in huiuſmodi eſt miniſter. Intendit autem ecclſia facere, quod Chriſtus fecit. Chriſtus vero tranſubſtantiauit panẽ in corpus ſuũ, & vinũ in ſanguinẽ, per verba conſecrationis: hoc etiã debet intendere ſacerdos.

3. Qualis intentio circa prolationem verborum conſecrationis, neceſſario requiratur. An ſcilicet ſemper actualis exigatur, vel aliqua alia ſufficiat.

Sol. Intentio actualis non neceſſario requiritur. Intentio autem virtualis ſemper neceſſaria eſt.

Dicitur autem intentio virtualis, cum quis prius ha-

buit actualem intentionē consecrandi: & ex illa motus est ad consecrandum: posito; ꝙ actualiter nō cogi tet, quando verba consecrationis profert, virtualiter enim manet intentio prima: & hæc sufficit: nisi contraria intentio subsequatur. Verūtamen studiose curare debet sacerdos, vt etiā actualem intentionē adhibeat: alioquin timendū est, ꝙ a peccato nō excusetur.

4. Vtrum sacerdos furiosus, lunaticus, vel alia ex causa, vsu rationis priuatus, possit conficere hoc sacramentum, & licite celebrare.

Sol. Quia ad consecrationem huius sacramenti requiritur intentio ministri, vt circa resolutionem primi dubii huius articuli patet: exigitur etiam ad celebrationem deuotio, & sui ipsius examinatio: vt infra dicetur. Ideo siquis ita vsu rationis quacunq; ex causa sit pri-atus, vt nunq̃; hoc habere possit, neq; conficere potest, neq; celebrare. Si vero raro vsu rationis priuetur, & illo frequenter vtatur, neq; obstet aliud impedimentū, conficere quidem potest, eoipso, & celebrare: dūmodo habeat coadiutorem sacerdotem.

5. Vtrum dæmoniacus possit celebrare.

Sol. Si fuerit ex toto liberatus potest celebrare, aliàs non potest, quod per experientiam probari potest. Est autem tempus probationis, arbitrarium iuxta discretionem prælati: pensatis circunstantiis personę vel dignitatis, vel aliis huiusmodi.

6: Vtrum existens in peccato mortali possit conficere hoc sacramentum, & licet celebrare.

Sol. Conficere potest, sed non debet, quia consecrā do peccat mortaliter. Vnde & cum celebrat, duo peccata mortalia distincta committit. Vnum quia indigne consecrat. Aliud quia indigne sumit.

7. Vtrum celebraturus teneatur esse certus, quòd non sit in peccato mortali.

Sol. Triplex inuenitur certitudo. Quædam ſupernaturalis, quæ per ſolam diuinam reuelationem habetur, & talis hic non requiritur. Alia eſt naturalis, qua quis per ſenſum, vel intellectum euidenter certus eſt de aliquo, & illa etiam hic non eſt neceſſaria. Tertia eſt mortalis ſiue ciuilis, quę nec habetur ex reuelatione diuina, nec ex euidentia rei: ſed ex probabilibus coniecturis, magis ad vnam partem, quàm ad alteram inclinantibus, & ad iſtam tenetur celebraturus in propoſito dubio: vt videlicet, poſt diligentem, & ſufficientem conſcientiæ diſcuſsionem, de qua infra cap. 6. arti. 1. tractabitur, certus ſit modo prędicto ſe non eſſe in peccato mortali, & hęc certitudo hic etiam ſufficit.

8. Quid ſentiendum de eo, qui licet non ſit in peccato mortali, tamen ſecundum conſcientiam ſcrupuloſam eſtimat ſe eſſe.

Sol. Talis debet, vel conſcientiam ſcrupuloſam deponere, vel a celebratione abſtinere.

9. Quid agendum. Si ſacerdos poſtquam, vel miſſam incepit, vel ad incipiendum eſt pręparatus, recordetur peccati mortalis, de quo non eſt confeſſus.

Sol. Debet pœnitere, cum propoſito confitendi, & ſatiſfaciendi, & ſi habere poſsit confeſſorem, ſtatim cõfiteatur. Niſi hoc abſq; graui ſcãdalo fieri nõ poſſit.

10. Vtrũ perpetrãs peccatũ luxuriæ, & ſtatim poſt hoc pœnitẽs, & confitẽs, poſſit licite eodẽ die celebrare.

Sol. Non licet, ſed abſtinere debet ad minus per vigintiquatuor horas: vt ſupra dictum eſt articulo. 2. de polluto Pollutione nocturna.

Arti. 4. Reſoluens ſeptem dubia, quæ occurrunt circa ieiunĩ, ſobrietatẽ, & ſomnũ miniſtri celebraturi.

1. Vtrum ſacerdos non ieiunus poſſit conficere, & celebrare.

Sol. duplex est ieiunium. Vnum est ecclesiæ, quo scilicet quis vnam comestionem vnius diei non transgreditur, & hoc non soluitur per sumptionem medicinæ, vel aliorum, quæ non nutriunt: dummodo in pua q̃titate sumantur. Tale ieiuniũ nõ sufficit celebrãti.

Aliud est ieiunium naturæ, quod est priuatio cuiuscũq; susceptĩ in stomachum, vel viam ad stomachum, per modum cibi, vel potus, siue nutriat, siue non, vel per se, vel cum aliis. Susceptĩ dicimus a principio diei, a quo quis dicitur ieiunus, hoc est a media nocte. Et tale ieiunium requiritur ad celebrantẽ. Vnde si quis non sit hoc modo ieiunus, q̃; uis posset confi cere, & celebrare, tamen non debet, quia grauiter peccaret. Et ideo cùm quis est plures missas eodem die celebraturus, non debet sumere ablutionis vinum, nisi in ultima missa, ut & inferius circa resolutio nem ultimi dubii. ar. 5. huius capituli dicetur.

2. Quid agendum si quis, post missam inceptam recordetur se ieiunium soluisse.

Sol. Si recordetur ante consecrationem, tutius est quod cesset, nisi graue scandalum timeatur. Si post consecrationem, procedat, & perficiat, non obstante q̃ nõ sit ieiunus, quia prę ceptũ de perfectione sacramenti maius est, q̃; prę ceptum q̃ a ieiunis sumatur.

3. Vtrum transglutiens reliquias, quæ post comestionem in ore remanserunt, possit celebrare.

Sol. Si casualiter transglutiantur, non impendiunt celebrationem, quia non traiiciuntur per modum cibi vel potus sed saliuæ, cui permiscentur. Si vero studiose id fiat, abstinendum est.

4. Quid si quis gargarizando, vel os mundando, parum aquę aut vini transglutiat.

Sol. Sicut in dubio prę cedenti.

5. Si quis tarda hora comederit vel biberit, & non-

dum digesserit, vtrum ei liceat celebrare.

Sol. Si ex hoc nõ reddatur multum indispositus ad debite celebradum, licet. Si vero ex hoc multum perturbetur & indisponatur, tutius est ut abstineat. Vnde dicit glo. circa cap. nihil. 7. q. 1. Siquis etiam ante medium noctis comederit, & adhuc sentiat eructationes, quia cibus non est digestus, quamdiu sentiet cibum, abstinebit a celebratione.

6. Vtrum patiens vomitum, vel iam passus, licite celebrare possit.

Sol. Siquis ex infirmitate sustineat illam passionem, abstinere debet quousq; sanetur.

7. Quid si per totam noctem non dormiuerit.

Sol. Sicut in precedenti dubio, dicit enim glo. in. c. si cõstiterit de accu. De vinolento, qui in taberna pernoctauit, & altera die nulla premissa dormitione celebrauit, quòd non videtur ieiunus, sed pransus celebrasse, ꝓpter indigestionem. et glo. circa cano. sacramenta. de conse. di. 1. Ieiunium inquit dico, celebrata digestione.

Arti. 5. Resoluens qnq; dubia, circa celebrationis abstinentiam, eiusdemq; frequẽtiam occurrentia.

1. Vtrum liceat sacerdoti omnino a celebratione abstinere.

Sol. Si sacerdos per sententiam ecclesię sit ordinis executione ꝑuatus, vel ex debilitate, aut ęgritudine factus sit impotens, vel ineptus ad celebrãdum, tunc nõ tenetur celebrare. Si vero non sit priuatus potestate celebrãdi, aut alias factus impotens vel ineptus, tunc non licet ei omnio abstinere: quin saltẽ teneri videatur ad celebradum in prẽcipuis festis. Et maxime in illis diebus, in ꝙbus fideles cõmunicare cõsueuerunt.

2. Vtrum expediat sacerdoti ut frequenter celebret.

Sol. Si frequenter sit ad celebrandum dispositus, ex

pedit ut frequenter celebret. Gratissimũ enim sacrifi cium illud est domino, & magnas atq; inenarrabiles hoc sacramentum virtutes habet. Ideo perutile est fre quenter celebrare, & sumere: ut fructus eius ſępius, ac frequentius percipiatur.

3. Vtrum liceat alicui quotidie celebrare.

Sol. Circa usum huius sacramenti ex ꝑte celebrãtis, & sumentis duo requiruntur. Primum est desiderium coniũctionis ad Christum, quod fit per amorem. Secundum est reuerentia, quę pertinet ad timorem. Pri mum istorum incitat ad quotidianam huius sacramen ti frequentationem. Secundum vero retrahit. Vnde ſiquis experimentaliter cognouerit ex quotidiana ce lebratione feruorẽ amoris augeri, & reuerentiam nõ minui, talis quotidie celebret. Siquis autem ſenſerit per quotidianam frequentationem, reuerentiam mi nui, & feruorem non multum augeri: ille interdum abſtineat, vt cum maiori reuerentia, & deuotione poſtea celebret.

4. Vtrum quis ſic diſpoſitus, vt laudabililter poſsit ce lebrare, & poſsit etiam laudabiliter propter ſacra menti reuerentiam abſtinere, melius ac laudabili- us faciat a celebratione abſtinendo, quàm cele- brando.

Sol. In tali caſu melius, ſalubrius, & laudabilius eſt vt celebret quã quòd abſtineat. Nam ex celebratione multos fructus huius ſacramenti percipere poteſt: vt patet ex reſolutione ſecũdi dubii prędcedentis, quibus abſtinendo priuatur. Celebratio prẽterea ex chari tate procedit: abſtinentia vero ex timore, vt patet ex reſolutione tertii dubii. Charitas autem timori prẽfertur. Nec validum eſt quòd abſtinens ſe putat poſtea melius fore diſpoſitũ, quia fieri poteſt, vt mi nus fiat diſpoſitus. Incertũ eſt etiã ſi vnq; deinceps ſit

celebraturus. Stat etiam quod celebrando assequatur aliquam gratiam specialem: quam abstinendo non contingit, nec vnquam fortasis recuperabit.

5. Vtrum liceat alicui plures missas vno die celebrare.

Sol. In die natiuitatis dominicę, potest quis tres missas celebrare, vt habetur de cele. mis. consuluisti. Addunt doctores quatuor casus necessitatis: in quibus potest quis duas celebrare. Primus est cúm in die festo occurrit necisitas, vt post missam diei dicatur missa pro defunctis. Secundus casus est cum necessitas infirmorum exigit, vt viaticum pro eis cõ fecret. Tertius casus est cum superueniunt peregrini, aut occurrunt nuptiæ celebrationem exigentes.

Quartus casus est, cúm proppter defectum sacerdotum, vel paupertatem ecclesiarum, vni sacerdoti plures ecclesiæ commendantur. Alias non licet nisi vnicam in die missam celebrare: vt habetur de consecra. dist.i. Suffiicit. Hoc autem cauendum est, cum quis plures missas vult celebrare, ne ablutionem sumat nisi in vltima: vt sic ieiunus pmaneat & celebret.

CAPVT TERTIVM.

De dubiis circa locum celebrandi occurrentibus: duos continet articulos.

Arti. primus Resoluens quinq; dubia, circa locum celebrandi cõmunem, videlicet ecclesiam incidentia.

1. Quis sit locus communis, debitus, & conueniens ad celebrandum missam.

Sol. Regulariter sola ecclesia consecrata.

2. Vtrum ne quis possit licite quandoq; extra ecclesiam celebrare.

Sol. Potest de licentia episcopi vel superiori: dum modo habeantur necessaria ad celebrationẽ requisita.

3. Quid si in regione aliqua non inueniatur ecclesia consecrata, propter destructionem ecclesiarum vel si

quis sit in itinere constitutus: & præsertim in nauigatione, vbi non potest habere ecclesiam, vel constitutus in exercitu honesto, vel in alio consimili occurrente casu: vtrum ne quis possit alibi, q̃; in ecclesia celebrare: etiam sine licentia episcopi.

Sol. In talibus casibus potest: si habeantur ibidem cætera necessario requisita, potest enim celebrare sub diuo vel tentorio.

4. Vtrum in mari vel in fluminibus, in quibus naues frequenter agitantur liceat alicui celebrare.

Sol. Nullo modo debet propter periculum effusionis sanguinis.

5. Vtrũ in omni loco cõsecrato liceat celebrare missã.

Sol. Nõ, si enim locus sit interdictus: siue a iure, vt si sit pollutus sanguine vel semine, siue a iudice, videlicet per sententiam interdicti, latam contra locum: non licet ibi celebrari. Et faciens contrarium in hoc casu incurrit irregularitatem.

Arti. 2. Resoluens sex dubia, quę circa locum proprium .s. altare occurrere possunt.

1. Vtrum in ecclesia vel alibi possit quis licite celebrare, super aliquo alio q̃; altari.

Sol. Non licet nisi super altari, vel fixo siue stabili, vel portatili siue viatico: quod potest poni super mensam, vel arcam, vel aliud huiusmodi.

2. Quale debeat esse altare super quo celebrare licet.

sol. Altare debeat esse lapideum consecratum, integrum, non enormiter fractum.

3. Quibus altare debeat esse coopertum & ornatum.

Sol. Duabus pallis, & corporali consecratis, de lino puro factis, nullo colore tinctis, sed totaliter albis, mundis & nitidis.

4. Vtrum semper liceat sacerdoti super quolibet altari consecrato celebrare.

Sol. Non, nam postquam episcopus super aliquo altari celebrauit, non licet illo die alteri sacerdoti super illo celebrare, nisi de licentia episcopi.

5. Quantum debeat esse altare portatile, vt sit aptum celebrationi super eo fiendæ.

Sol. Tantũ esse debet, ut possit recipere pedem calicis & hostiam, & ꝙ sacerdos manus super ipsum cum hostia tenendo conuenienter consecrare possit.

6. Quid si sacerdos aliquod de prędictis requisitum omittat, vtrum. s. consecret celebrando.

Sol. Si obseruet alia ad consecrationem necessaria, cõsecrat, sed tamen grauiter peccat scientet omittens.

CAPVT QVARTVM.

De dubiis occurrentibus circa tempus congruum, quo celebrari debet: duos habens articulos.

Arti. 1. Resoluens quatuor dubia, occurrentia circa tempus celebrandi commune, videlicet diem.

1. Vtrum indifferenter in nocte, & die liceat alicui missam celebrare.

Sol. Nõ licet regulariter nisi die: hoc enĩ sacramẽtum ad tempus gratię pertinet, quod per diem significatur. Vnde & saluator dixit Ioan. 9. Me oportet operari donec dies est.

2. Vtrum ne aliquando liceat in nocte celebrare.

Sol. Solum in duabus noctibus licet, videlicet in nocte natiuitatis Christi: & in nocte dominicę resurrectionis.

3. Vtrũ ne liceat quandoq; ante initiũ diei celebrare.

Sol. In tribus casibus licet. Primus. si necessitas postulet: vt si contingat aliquem infirmari ad mortem, & non habeatur hostia consecrata: potest sacerdos celebrare & consecrare. Secundus casus: si episcopus sit in itinerationę: tũc potest ante diem celebra

re, vel facere celebrari coram se. Tertius casus, siquis habeat dispensationem ab episcopo, vel superiore, ut possit celebrare ante diem, alias non est tutum, nisi aliqua rationabilis & vrgens necessitas superuenerit.

4. Quid si quis celebret credens diem incepisse, & tamen nondum inceperit.

Sol. Quia quod parum distat, nihil distare videtur, talis excusatur, precipue si deuotio hoc exposcerit.

Arti. 2. Resoluens tria dubia, que se offerunt circa tempus celebrandi proprium, scilicet horam.

1. Qua hora diei liceat missam celebrare.

Sol. Missæ solennes, siue publicę, secundum canones trib⁹ horis celebrari debẽt, videlicet hora tertia, in diebus festiuis: hora sexta in profestis diebus, & hora nona in diebus ieiuniorum. In hoc tamen obseruanda videtur deberi consuetudo regionis vel religionis Priuatę vero missæ celebrari possunt a principio diei vsq; ad horam nonam, hoc est vsq; ad meridiem.

2. A quo tempore sumendum sit principium diei.

Sol. Principiũ diei non est accipiendum ab ascensu solis super nostrum orizontem, sed ab illa hora, qua radii solares incipiunt illuminare nostrum hemisperium, quod dicitur principium auroræ, & incipit vna hora, & quinta parte horę, ante corporalem solis ortum.

3. Quid si quis celebrando non obseruet tempus debitum.

Sol. Si obseruet alia ad consecrationem necessaria, consecrat. Sed tamen si ex contemptu, vel scienter tempus debitum non obseruat, mortaliter peccat, faciens contra constitutiouem, & consuetudinem generalem ecclesiæ romanę.

CAPVT

Caput quintum.

De dubiis, quę incidunt circa materialia exteriora, quę ad ornatum, vel congruentiã celebrationis requiuntur, tres articulos comprehendit.

Arti. 1. Reſoluens quinque dubia, quę circa veſtes & indumenta ſacerdotalia inſurgũt.

1. Vtrum ſacerdos celebraturus, ſpecialibus debeat indui veſtibus.

Sol. ſic, congruum eſt enim, vt quibus ſacerdos vſus fuit in ſua ordinatione, etiam vtatur in celebratione. Et quia in ſuſceptione ordinis ſpecialibus veſtibus iudutus fuit, ideo & talibus vti debet in celebratione.

2. Quot & quę ſunt huiuſmodi veſtes vel induméta.

Sol. Simplicium ſacerdotum ſex ſunt indumenta. ſ. amictus ſiue humerale, alba, cingulum, manipulus, ſtola, & caſula.

3. Vtrum requiratur q; ſint benedicta ſiue conſecrata.

Sol. ſic debent enim eſſe ſacrata & honeſta, nec aliis vſibus, quam eccleſiaſticis, & deo dignis officiis deputãda.

4. Vtrum celebrans abſq; veſtibus, & indumentis benedictis, efficiatur irregularis.

Sol. Non, non quia inuenitur hoc in iure poſitum: verumtamen ſcienter, vel ex ignoranttia craſſa hoc faciens, grauiter peccat.

5. Vtrũ neceſſario requiratur quòd tales veſtes, & indumẽta, cęteraq; correquiſita ſint munda & nitida.

Sol. ſic, nam vt habetur in. c. reliqui. de cuſtodia euchariſtię. Clericis pręcipitur vt oratoria, vaſa, pallę, corporalia, & veſtimenta munda, & nitida conſeruentur. Quod autẽ pręcipitur, imperatur, & quod imperatur neceſſe eſt fieri. Si non fiat, pœnam habet, vt habetur. 14. q. 1. quod pręcipitur. Vę igitur

llis, qui maiorem curam adhibent vt lintheamina, vel (ꝓphudor eſt dicere) femoralia ſua ſint munda & nitida, q̃; ea, ſuper quibus locari, & tractari debet ſa cratiſsimum, & mundiſsimum corpus Ieſu Chriſti.

Arti. 2 Reſoluens quatuor dubia, quę circa vaſa ad celebrandum opportuna occurrunt.

1. Vtrum ad celebrationē miſſę, requirantur aliqua va ſa ſpecialia.

Sol. Sic, potiori ratione q̃; veſtes ſpeciales, propter corpus & ſanguinem Chriſti, vt decenter & reueren ter ibi poſsint locari.

2. Quot & quę ſint huiuſmodi vaſa.

Sol. Duo, quę neceſſario requirũtur. ſ. calix & patena,

3. De qua materia debeant eſſe vaſa iſta.

Sol. hęc vaſa debent eſſe de auro, veſ argento, niſi paupertas obſiſtat. In quo caſu ſufficit quod ſint de ſtanno.

4. Vtrum requiratur quòd ſint conſecrata.

Sol. Sic, fortiori ratione quàm veſtes, propter cau ſam ſuperius expreſſam.

Arti. 3. Reſoluens octo dubia occurrentia circa circum ſtantias, & alia exteriora requiſita.

1. Vtrum liceat alicui ſine libro miſſali celebrare.

Sol. Non licet alicui, etiam ſi oĩa memoriter, ſciret. Sed debet habere librum, in quo ad minuſ miſſa dicen da cum canone contineatur, propter periculum erro ris, qui ex obliuione, vel diſtractione contingere poteſt.

2. Vtrum liceat alicui ſine igne, ſiue lumine candelę celebrare.

Sol. Non licet. In lege enim ſcriptum eſt. Leuiti. 6. Ignis in altari meo ſemp ardebit: quod in celebratio ne huius ſacramẽti maxime obſeruandũ eſt, vbi ille i- molatur, tractatur, & ſumitur, qui eſt candor lucis ęter

candor lucis æternæ, & qui venit ignem mittere in terram & Luc. 12.

3. Vtrum sacerdos solus, nullo præsente, licite possit celebrare missam.

Sol. Nullo modo licet: sed ad minus vnus debet esse præsens, qui sacerdoti celebranti ministeret: & in persona ecclesiæ vel totius populi respondeat.

4. Cuius conditioois, & qualitatis debeat esse ministrans.

Sol. Ministrans debet esse masculus & clericus, aut saltem sciens ministrare celebranti, & respondere. Et si fuerint plures ministrantes, debent etiam huiusmodi esse conditionis: vt notatur in can. Hoc quoq; de conse. di. 2. & in glo. ibidem. Vnde patet q̃ nulli fœminæ etiam si sanctimonialis fuerit, licitum est ad missam ministrare.

5. Quid si ministrans aliqua causa, vel occasione recedat de altari, dimittendo celebrantem solum, reuersurus tantum. Vtrum celebrans debeat procedere in missa, vel cessare, donec ministrans redeat.

Sol. Procedere debet quousq; aliquid occurrat, in quo indiget ministerio ministrantis.

6. Quid si ministrans recedens non reuertatur.

Sol. Sacerdos celebrans necessitate compulsus, vicem ministrantis suppleat.

7. Quid de sacerdote incluso, vel eremita, & solitario. An. s. celebrare possit.

Sol. Si ei non suffragetur copia ministrantis, solus celebrare potest: alias secus, vt notatur in glo. circa solutionem quarti dubii præcedentis allegata.

8. Quid si quis omittat aliquid prædictorum.

Sol. Quãuis consecret, scienter tamen, vel ex ignorantia crassa omittens, grauiter peccat: vt etiam circa superiora dictum est.

CAPVT SEXTVM.

De dubiis, quæ occurrunt in cæremoniis consuetis, & obseruandis in missa, & circa eam: tam in agendis, q̃; in dicendis, tres includens articulos.

Arti. primus Resoluens decem dubia, quæ oriuntur circa agenda, & dicenda ante missam.

1. Vtrum celebraturus missam, aliquid specialiter agere debeat ante missam.

Sol. Sic, cùm enim omne, q̃ agere intendimus, per studium consecrationis, prẽuenire debeamus: vt sic ad id quod agendum est præparemur, maxime decet, vt fiat circa hoc dignissimum officium, ne quis impræparatus accedens: iudicium sibi manducet & bibat. Prærequiritur itaq; debita, ac sufficieus præparatio sacerdotis: qua ita efficiatur dispositus & idoneus: vt digne ad celebrandum possit accedere. Vnde & scriptum est. Ecclesia. 18. Ante orationem præpara animam tuam.

2. In quo consistat debita, & sufficiens præparatio sacerdotis celebraturi.

Sol. Præparatio illa consistit in debita, & sufficienti conscientiæ mundificatione, & adoratione, quæ prærequirunt debitam suiipsius probationem. i. diligentẽ conscientię suæ examinationẽ: secundũ q̃ apostolus Corinthios monet, ita scribẽs. 1. Corinth. 11. Probet autem seipsum homo &c.

Et ita ex toto tria in genere requiruntur ad debitam, sufficientem, & dignam præparationem: scilicet, probatio conscientię, purgatio, adornatio.

3. Qualiter, & in quibus, quis seipsum probare, & examinare debeat.

Sol. Primo & ante omnia, debet cũ diligentia conscientiã suã discutere, & examinare, p̃sertim a p̃xima

confeſsione debite facta. Si interea ne inciderit in excommunicationem, irregularitatem vel ſuſpenſionē, aut aliquid aliud huiuſmodi impedimentum. Secundo diligenter proſpicere debet, ſi ne intereat aliqua mala prę̃cipue mortalia, cõmiſerit. Si ne aliqua bona, ad quę obligatur omiſerit: vel negligenter perſoluerit. Tertio ſi aliqua huiuſmodi inuenerit, an ex toto corde de iſtis doleat, & ea propter deum, quem offendit deteſtetur. Quarto an habeat firmum propoſitum emendandi vitam ſuam, & an omnibus mortalibus cauendi in futurum propter deum. Quinto an intendat omnia confiteri, ante acceſſum ad celebrationem, & iuxta arbitrium confeſſoris pro eis ſatisfacere. Sexto vtrum habeat rectam fidem cum debita intentione & conatu, ad debite deuote celebrandum. Septimo an debitam diligentiam in diſcuſsione, & examinatione prędictorum adhibuerit. Hęc diligenter animaduertãt ſacerdotes concubinarii, luſores, crapuloſi, ebrioſi, & alii conſimiles in dãnabili ſtatu viuentes. Penſentq; ſtudioſe qualiter ad celebrandum accedant, & quę eos vltio diuina expectet.

4. Quanta requiratur diligentia in examinatione prędicta, vt ſufficiens reputetur & debita.

Sol. Tanta requiritur, quantã quis faceret in magno & arduo negocio, pro magna & ardua re lucranda, aut graui incommodo vitando, iuxta poſsibilitatem humanę fragilitatis. Vnde ſiquis huiuſmodi diligentiam in conſcientię ſuę examinatione non fecerit: indigne ad iſtius ſacramenti celebrationē atq; ſumptionem accedit, quia impręparatus, & ita dominici corporis & ſanguinis, reus iudicabitur.

5. Quomodo poſsit quis eſſe, aut fieri certus, q̃ debitã ſufficientem diligentiã in p̃tacta diſcuſsione fecerit.

Sol. Ex quo hic non requiritur euidens certitudo: cũ il-

la

la absq; diuina reuelatione haberi non possit, sed exigitur solum certitudo moralis siue ciuilis, sicut in aliis agibilibus humanis, potest quis ex probabilibus cõiecturis, post examinationẽ de debita diligentia factam: satis scire & certus esse, an debitam diligentiam fecerit, vel non fecerit in discussione precedentium, & hoc sufficit quemadmodum etiam dictum est supra capite. 2. Arti. 3. De certitudine essendi absq; peccato mortali.

6. In quo consistat debita, & sufficiens conscientię purgatio.

Sol. Talis consistit post debitam examinationem factam peccatorum, prẽsertim mortalium, & aliorum impedimentorum, si quę per discussionẽ inuenta fuerint, totali & omnimoda remotione vel expulsione.

Ad quam expulsionem tria precipue requiruntur.

Primum est vera & perfecta contritio, & peccatorum detestatio, per quam quis deo, quem offendit reconciliatur. Secundum est pura & integra confessio. Tertium, est recta ac debita absolutio. Non enim sufficit quòd accedens ad celebrandum sit per contritionem reconciliatus deo, sed exigitur quòd etiam sit reconciliatus ecclesię, vt digne suscipiat sacramentum vnitatis ecclesię. quod fit per absolutionem, quę prę requirit confessionem. Et ideo siquis post mortale cõmissum q̃runcũq; contritus fuerit, accedat ad celebrãdũ, absq; confessione & absolutione, mortaliter peccat: nisi occurrat casus, qui in dubio sequenti tangetur.

7. Quid agendum, siquis non possit habere copiam confessoris.

Sol. Si possit absq; scandalo differre celebrationem, differat quousq; habuerit cõfessorem. Si verò immineat scandalum nisi statim celebret, tunc cum debita cõtritione, & voluntate cõfitendi tẽpore opportuno cele

bret, vt scandalum euitetur. Si tamen ex negligentia sua desit confessor, quem habere potuisset, si debitam diligentiam feciſſet, ſpecialiter pœniteat.

8. Quibus ornamentis conſcientia celebraturi debeat esse adornata, vt digne & debite poſsit celebrare.

Sol. Necessarium est vt digne celebraturus accedat ornatus recta fide, debita intentione, & sufficienti conatu ad debite, reuerenter, & digne celebrandum. Decens est etiam vt decoratus sit humilitate, castitate, iustitia, & cæteris virtutibus, quæ per vestes sacerdotales significantur.

9. Vtrum celebraturus teneatur dicere horas canonicas, ante missæ celebrationem.

Sol. Talis ad minus dicere tenetur ante celebrationem matutinas, alioquin mortaliter peccat.

Ad alias autem horas canonicas non tenetur ante missam sub peccato mortali, nisi aliqua specialis constitutio, vel approbata consuetudo eum ad hoc obliget. Nihilominus congruum videtur vt etiam primę ante celebrationem dicantur. In cæteris attendenda est consuetudo ecclesiæ cathedralis vel regionis, cuius est pars vel subditus.

10. Vtrum sint aliqua alia specialiter dicēda, vel agenda ante missæ inceptionem a celebraturo.

Sol. In hoc attendenda est consuetudo diocesis, vel religionis suæ, secundū quā si aliqua alia prę mittātur, quæ ad decentiam, reuerentiam, & deuotionem deseruiant, decet vt ita obseruetur. Vnde vbi consuetum est vt dicantur isti psalmi. Quam dilecta. Benedixisti. Inclina. Credidi. & de profundis cum quibusdam precibus & collectis. Vel etiam quidam psalmi & orationes ad lotionem manuum, & induitionem sacrarum vestium, & ad accessum ad altare, non sunt ista a celebraturo omittenda, vel contemnenda.

Sol. etiam præmitti confeſsio generalis publica, & oſculatio altaris, apud quoſdam thurificatio, præcipue ante miſſas ſolennes, quę ſuo modo etiam ſunt obſeruanda.

Arti. 2. Reſoluens quatuordecim dubia occurrentia circa dicenda, & agenda in miſſa, modumq; dicendi atq; agendi.

1. Quę ſunt dicenda, & agenda in miſſa & quomodo.

Sol. Generaliter illa dicenda & agenda ſunt, & eo modo, quo & ſecundum quòd, ordinatio ac conſuetudo dioceſis, vel religionis celebrantis obſeruat.

2. Vtrum ſacerdos in miſſa debeat, vel poſsit aliquid aliud dicere, q̃; in libro miſſali continetur.

Sol. Magis expedit q̃ nihil aliud dicat, poteſt tamẽ cogitare aliqua deuotionem excitantia. Si igitur affectum habeat ad aliqua dicenda, pertranſeat illa cogitando, atq; meditando.

3. Vtrum verba canonis debeant dici ſecrete, ſicut & orationes in miſſa, quæ ſecretæ vocantur.

Sol. Sic, propter multas cauſas, quas non eſt opus recitare.

4. Vtrum cætera præter canonem, & ſecretam, vel ſecretas, ſi plures accipiantur, debeant alta & audibili voce dici.

Sol. Ita expedit fieri. Nõ. n. abſq; cauſa rationabili eccleſia fecit diſtinctionem inter canonem, & alia dicenda, per hoc nanq; excitantur, & ædificantur aſtantes. Si tamen ſolus miniſtrans aſtet, qui fortaſsis (vt apud quoſdam religioſos conſuetum eſt) poſtea ſit celebraturus, & ſub miniſtratione ſe aliqualiter recolligat meditando, non videtur hac de cauſa neceſſarium, debet tamen nihilominus conſuetudo loci obſeruari.

5. Vtrum in memoriis viuorum, & mortuorum,

debeat aliquorum fieri nominatio.

Sol. Non est necesse. Si tamen celebrans ex nominatione eorum sentiat deuotionem augeri, poterit nominare, cauendo nihilominus prolixitatem propter astantes.

6. Vtrum sacerdos cupiens aliquorum nominatī habere memoriā, possit ante celebrationem hoc facere.

Sol. Expedit ut ita faciat, prȩsertim si publice & coram multis sit celebraturus, vel si multorum nominatim memoriam habere velit. Sicut etiam expedit ut celebraturus, habēs desiderium dicendi vel meditandi alia specialia, pro deuotione maiori excitanda, circa sumptionem sacramenti, hoc faciat ante celebrationem, vel etiam sub celebratione, si missa in notis cantetur, & tempus aptum ab hoc habeatur.

7. Vtrum requiratur attentio celebrantis, circa dicenda & agenda.

Sol. Quemadmodum non necessario requiritur actualis intentio, ut superius ca. 3. arti. 3. circa resolutionem tertii dubii dictum est. Ita etiam non necessario requiritur actualis, & continua attentio, virtualis tamen semper est necessaria. Est autem virtualis attentio, virtus quędam relicta ex actuali attentione prȩuia, & intentione siue proposito perseuerandi in tali attentione actuali. Et hȩc etiam sufficit: nisi interrūpatur per actualē attentionem sibi contrariā, siue volūtariam conuersionē, vel euagationem ad alia.

Veruntamen studiosam diligentiam adhibere debet celebrans, ut actualem attentionem retineat, & ne ad alia distrahatur, quoniā siquis debitam diligentiam non adhibeat, a peccato non potest excusari.

8. Vtrum ad debite & digne celebrandum, requiratur deuotio in celebrante.

Sol. Deuotio duobus modis potest accipi. Pri

mō pro uoluntate prompte tradendi se, ex dilectione ad ea, quę pertinent ad dei famulatum. Secundo pro feruore dilectionis, quo mens cum quadam sua uitate delectatione, eleuatur ad deum. Et secundum utrumq; modum duplex potest esse deuotio. Quę dam enī est actualis, quando .s. actualiter volūtas prō pte se tradit diuino obsequio, vel mens actualiter fer uet in dilectione. Alia est virtualis, ut cùm ex actuali & pręuia deuotione, relinquitur quędam virtus, quę ad actus sequentes concurrit. Circa actualem deuo tionem duo sunt consideranda .s. deuotio ipsa, & co natus ad acquirendum eam. Circa officium etiam missę duo attendenda sunt .s. missę celebratio, & ad ce lebrandum debita præparatio. Sacerdos itaq; ce-lebraturus, in prępparatione circa examinationem & probationem sui ipsius, tenetur habere deuotionē primo mō dictā actualiter, hoīs enī est p̄parare ārum.

De hac deuotione videtur esse intelligenda glo-sa. 1. Corint. 10. dicens. Indignus est, qui non deuota mente accedit ad eucharistiam. Ad deuotionem vero secundo modo dictā actualiter habendā non tenetur. Ille enim feruor dilectionis a domino gratuite datur. Vnde aliquando desideratus dari, denegatur, vel da-tus, subtrahitur alicui, secundum q̄ dispositio eius meretur, vel saluti suę dominus nouit expedire. Ve rumtamen celebraturus tenetur toto conatu illum fer uorem desiderare, & possibilem diligentiam adhibe-re, faciendo totum quod in se est, ut sibi detur. Niten do omnem teporem, distractionem & euagationem mentis expellere: & si aliquid huiusmodi occurrat, de liberate non tenere, hoc enī faciendo, non censetur idi gnus, sed sufficienter deuotus accedere.

Vnde si protūc ille feruor ei non detur, non debet pro-pter hoc a celebratione abstinere, sed absq; scrupulo

celebrare. In ipsa autem celebratione non requiritur de necessitate deuotio actualis, primo modo accepta, sed sufficit & etiam requiritur virtualis ex actuali præcedente relicta. Licet etiam non requiratur actualis deuotio secundo modo dicta, eo quòd non est in libera potestate nostra, requiritur tamen & sufficit desiderium cum omni conatu actuali, ad acquirendum illam deuotionem, ita quòd celebrans faciat quod in se est, cor sursum eleuando, prout & ipse astantes excitat & hortatur, cùm dicit. Sursum corda. Circa quod dicit Ciprianus papa, ut habetur de conse. di. 1. quando. Ideo sacerdos præfatione præmissa parat fratrum mentes dicendo: Sursum corda, vt dum respondet plebs. Habemus ad dominum, admoneatur nihil se aliud, quàm dominum cogitare debere. Claudatur contra aduersarium pectus, & soli deo pateat, nec ad se hostem dei venire patiatur. Hęc ibi.

1. Vtrum celebrans debeat stare capite discooperto.

Sol. Sic, vt habetur de conse. di. 1. c. nullus. Nisi occurrat rationabilis causa cooperiendi. Vnde si quis absq; tali causa stet coopertus, grauiter peccat, vt habetur ex eodem capite.

10. Cum quo debeat fieri ablutio post sumptionem sanguinis.

Sol. Cum vino, vt habetur in. c. ex parte de celebr. miss. Cuius ratio inferius ultimo. c. reddetur.

11. Vtrum sacerdos post missam inceptam licite possit desistere, officium non perficieudo.

Sol. Non potest, nisi occurrat aliqua rationabilis & sufficiens causa.

12. Quid agendum si sacerdos post missam inceptam moriatur, vel in talem infirmitatem, aut debilitatem incidat, ut non possit perficere.

Sol. Si aliquid istorum cõtingat ante consecrationẽ, non est necessarium quòd missa per alium perficiatur, potest tamẽ fieri si assit alius sacerdos dispositus. Et ille incipiat vbi prior dimisit, quod si nesciat, potest incipere a principio. Si vero aliquid prędictorum contingat post consecrationem corporis, & ante consecrationem sanguinis, vel post consecrationẽ utriusq3, tunc debet suppleri, & perfici missa per alium dispositum. Si autem contingat hoc in prolatione verborum consecrationis corporis, verbis iam in parte pronuntiatis, similiter perficiatur per alium, qui incipiat ibi: Qui pridie. Et si illud contingat in consecratione sanguinis, incipiat ibi. Simili modo. Sic etiam agendum videtur cùm dubitatur, utrum prior sacerdos inceperit verba consecrationis proferre, & non perfecerit. Nec reputandum est tunc fieri iterationem. Quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum.

13. Quid agendum si celebranti sanguis per nares erumpat, vel fluere incipiat.

Sol. Pausare debet reclinando vel sedendo, donec fluxus cesset. Cauere autem debet, ne vestes vel aliqua sacra per sanguinem coninquinentur, recipiendo illum, vel in aliquo vase, vel panniculo prout discretioni suę melius conuenire videtur. Si autem ille fluxus restringi non posset, neque sacerdos officium perficere, tunc agendum est vt in casu dubii prędcentis.

14. Quid si sacerdos omittat aliquid, vel aliqua de dicendis vel agendis in missa.

Sol. Si obseruet ea quę necessario ad consecrationẽ requiruntur, consecrat, sed tamen grauiter peccat, si scienter omittat aliquid notabile, ex institutione vel consuetudine ecclesię ad hoc officium requisitum,

vt puta missæ introitum, Epistolam, Euangelium, vel aliud huiusmodi. Si autem aliquid modicæ reputationis, vel ex negligentia aliquid omittat, minus peccat. Diligentissime tamen cauere debet ne contingat.

Art. 3 Resoluens quatuor dubia, quæ occurrunt circa dicenda, agenda, & cauenda post missę celebrationem.

1. Vtrum aliqua specialiter sint dicenda post missę celebrationem.

Sol. Sic, primo nanque & ante omnia, dicendę sunt corde & ore, debitę & deuotę gratiarum actiones. Cũ enim vt & ipse celebrans in prefatione protestatur, dignum & iustum sit, atq; equum & salutare, vt semper & vbiq; domino gratię agantur, quia in nullo loco, vel tempore nobis beneficia sua clementer largiri cessat, dignissimum, iustissimum, & equissimum est, vt hoc fiat post huius beneficii perceptionem, & tanto diligentius atq; deuotius: q̃sto inter omnia beneficia hominibus a deo collata, illud vnum de maximis habetur. Non solum autem ideo gratias agere debet celebrans, ne propter ingratitudinem de tanto beneficio grauius iudicetur a domino, sed & vt de tali gratias debitas exhibens, potiorum beneficiorum dignus efficiatur, & precipue: vt ad crastinam celebrationem, vel saltem spiritualem istius sacramenti sumptionem, ad quam semper tenetur esse dispositus: præparatior reddatur. Semper enim celebratio precedens, dispositio ac preparatio esse debet, ad sequentem. Magis autem attendenda est in huiusmodi gratiarum actione, feruida cordis deuotio, quam prolixa labiorum oratio.

2. Vtrum post celebrationem, aliqua etiam singulariter sint agenda.

Sol. Sic, debet enim is qui celebrauit, in omnibus timorate, virtuoſe, & exemplariter ſe habere, in bonis occupationibus, exercitiiſq; ſalutaribus conſolationem, & delectationem quęrere: vt in meditando, pſallendo, orando, ſtudendo, ſcribendo, legendo, docendo, & horas canonicas debite perſoluendo. Ita vt & diabolus nunquam eum ocioſum inueniat, & ad futura dona paratior fiat.

3. Quę ſint ſacerdoti poſt celebrationem cauenda: Sol. Maxime cohibenda eſt lingua, ne loquatur leuia, inutilia, ſcurrilia, vel doloſa verba. Sic etiam viſus ne videat vana. Et ſuo modo cęteri ſenſus ſunt cuſtodiendi, præcipue etiam crapula & ebrietas fugienda, ioci & ludi vitandi. Et vt hæc facilius fieri poſſint, ſtudendum eſt, vt dicit beatus Gregorius, vt ſemper animus in ſuo pondere, & vigore ſeruetur: ne poſtea eum fluxa cogitatio diſſoluat, ne vana lætitia mentem ſurrepat, & lucrum compunctionis, anima per in curiam fluxæ cogitationis perdat.

4. Vtrum ſtatim poſt miſſæ celebrationem, ſit comedendum vel bibendum.

Sol. De iure non debet fieri. Vnde in canone tribus, de comſe. diſ. 2 dicitur. Si mane dominica portio editur, vſq; ad ſextam ieiunent miniſtri, qui eam ſumpſerunt. Et ſi tertia vel quarta hora acceperint, ieiunent vſq; ad veſperas. Sed conſuetudine hoc ius non ſeruatur, propter reuerentiam tamen tanti ſacramenti, dignum eſt vt a cibo & potu abſtineatur, donec debitæ gratiarum actiones ſint redditæ: & ita etiam interea ſpecies ſacramentales veriſimiliter exiſtimentur corruptæ.

CAPVT SEPTIMVM

De dubiis occurrentibus circa materiam ad conſe

crandum aptam, videlicet panem & vinum, sex conti
net articulos.

Arti. 1. Resoluens sex dubia, quæ incidunt circa panē consecrandū siue hostiā, antequam consecretur:

1. Quis & qualis debeat esse panis, vt consecrari, & ex eo confici possit corpus Christi.

Sol. Debet esse triticeus, aqua naturali confectus, & azimus, idest non fermentatus.

2. Quid agendum, si sacredos percipiat panem non esse triticeum, vel alia aqua, quam naturali confectū, aut fermentarum.

Sol. Si aliquid istorum percipiat ante inceptionem canonis, panem illum remoueat, & aptum apponat. Et sine alicuius repetitione procedat. Si post inceptionem canonis, & ante verba consecrationis, remoueat vt supra, & canonem reincipiat, hoc videtur tutius & conuenientius. Si post verba consecrationis panis, & siue ante siue post consecrationem sanguinis, ante tamen sumptionem panis, remoueatur ille panis, & recipiatur aptus, atq; consecretur, vt supra. Panis vero, supra quem prolata sunt verba consecrationis, reuerenter tractetur, & sumatur a celebrante post sumptionem sanguinis, vel a ministrante. Si post sumptionem illius panis, & ante sumptionem sanguinis, recipiatur de nouo panis aptus, & consecretur, vt supra, atq; sumatur, non obstante quòd ieiunium sit solutum, per sumptionem panis non consecrati, quia præceptum de perfectione huius sacramenti maioris est ponderis, q̄; præceptum quod hoc sacramentum a ieiunis sumatur. Si post sumptionē sanguinis reponatur nouus panis aptus, vt supra, & nouum vinum, & cum repetitione canonis fiat noua consecratio vtriusq;, atq; sumptio; ne sacramentum maneat imperfectum.

Si vero panis aptus & debitus haberi non potest, ante consecrationem, deferatur missa incepta.

3. Quid agendum si panis appositus percipiatur esse corruptus.

Sol. Quia panis corruptus dicitur, qui substantiam & speciem panis perdidit, vel ex putrefactione, vel vetustate, vel alio huiusmodi, quod percipi potest, cùm continuitas soluitur, & sapor, odor, color, aliaq; accidentia mutata sunt. Ideo non est panis neq; consecrabilis. Si ergo percipiatur aliquo modorum circa precedens dubium expressorum: agatur etiam eo modo, quo ibidem dictum est.

4. Quid agendum si panis non fuerit appositus, vel post appositionem ablatus, & non percipiatur donec veniatur ad verba consecrationis.

Sol. Apponatur panis aptus, repetatur canon, & fiat consecratio illius.

5. Quid agendum si panis sit dispositus ad corruptionem, sicut notari potest ex aliquali mutatione saporis vel odoris, vel si habeat foramen vel fracturam, aut ablata sit aliqua particula, vel non sit rotundus vt moris est, vel habeat maculam aut alium defectum consimilem.

Sol. Si aliquis istorum casuum occurrerit, & precipiatur ante consecrationem, propter reuerentiam sacramenti remoueatur panis ille, & apponatur alius aptus. Si autem alius haberi non possit, procedatur nihilominus in missa, & perficiatur, nisi defectus in pane, adeo notabilis fuerit, quod graue scandalum astantium timendum sit, si procedatur. Si vero post consecrationem percipiatur talis effectus, aut in ipsa consecratione procedatur, & perficiatur officium.

6. Vtrum in aliquo casu, sacerdos licite possit legere, vel cantare missam, & non consecrare pa

nem, iue conficere corpus Christi.

Sol. In nullo casu licet. Grauius enim peccat presbyter criminosus, qui se celebrare simulat, & non celebrat, quàm si celebraret. Prorsus itaq; falsa remedia sunt abiicienda, quæ sunt veris periculis grauiora.

Arti. 2. Resoluens octo dubia, quę occurrunt circa pané consecratũ, siue corpus Christi ante sumptioné.

1. Vtrum sacerdos consecrans pané, teneatur sumere.

Sol. Quotiens sacerdos consecrat, tenetur sumere.

2. Vtrum in prędicto casu teneatur semper totum sumere.

Sol. Non semper tenetur. Si enim sacerdos consecret plures hostias, pro viatico infirmorum reseruandas, vel aliis pro tunc dispensandas, non tenetur nisi vnam sumere. Si etiam aliquis sub missa incideret in infirmitatem, vbi immineret periculum mortis, & non haberetur alia hostia consecrata, debet sacerdos illam, quam ipse sumpturus erat totam diuidere, & partem infirmo dare. Si etiam post sumptionem sanguinis, & ablutionis reperiretur aliqua notabilis particula hostiæ consecratæ, vel tota hostia consecrata, reseruari debet, & non protunc sumi, vt infra tangetur.

3. Quid agendum, si deprehendantur aliquę particulę super corporali, palla, vel patena, quæ de hostia consecrata sint resolutæ.

Sol. Diligenter recolligantur, & sumantur cum hostia sumenda, vel sanguine ante sumptioné ablutionis

4. Quid agendum si propter frigus, aut aliam causam accidentalem, hostia vel pars eius ceciderit in calicé de manu sacerdotis.

Sol. Si tota hostia ceciderit, nihil iterandum est sed obseruatis cæteris obseruandis, sumatur simul ci

sanguine. Si vero pars aliqua in manu remanserit, frangatur illa, & pars vna mittatur in calicem, & procedatur vlterius more consueto.

5. Quid agendum, si ceciderit hostia consecrata, vel pars eius super terram, vel lapidem, vel pannum, aut aliud consimile.

Sol. Statim reuerenter leuetur, & reponatur illuc vnde cecidit, perquiraturq; diligenter, si aliquæ particulæ de hostia resolutę ibi remanserint, quæ consimiliter leuentur. Deinde locus vbi hostia iacuit tradatur, & abrasa comburatur, cinereſq; in sacrario reponantur. Et si locus non possit conuenienter statim radi, circunsignetur, & cooperiatur, ne pedibus tangatur, donec commode radi possit. Si vero super pannum, vestem, aut aliud huiusmodi ceciderit, diligenter excutiatur pars illa, vbi iacuit, super corporale vel patenam, poterit insuper lauari, & aqua lotionis in piscinam mitti. Et vbi occurreret casus, ꝙ sacerdos non posset conuenienter, vel sine graui scandalo leuare, vel si esset periculum in mora, vt timeretur ꝙ animal brutum, aut puer sumeret, vel pedibus conculcaretur, vel aliud huiusmodi: tunc debet reuerenter leuari a ministrante, vel alio etiam laico, si nõ adsit alius sacerdos, & porrigi ad manum celebrantis.

6. Quid agendum, si sacerdos casualiter tangat hostiã cum naso, mento, barba, veste, vel alio huiusmodi.

Sol. Si notabiliter tetigerit, ita vt verisimiliter timeri possit, quòd aliqua particula minima hostię ibidem manserit adhærens, statim post sumptionem hostię vel ante, si commode fieri possit, fricetur cum extremitate patenæ super corporale, illa pars nasi, menti, vel labii quo tacta fuit hostia. Deinde excutiatur corporale super patenam, & si aliquid ibi appareat de hostia, sumatur vel mittatur in calicem, &

sumatur cum sanguine, & nihilominus post ablutionem digitorum discrete lauetur, vel humectetur cum digito eadem pars rei contactæ, & abstergatur cum pãniculo absterſiuo, quo calix abstergi solet. Si cum veste, aut alio consimili tetigerit, excutiatur pars illa super patenam, vel corporale, & agatur, vt supra.

7. Quid agendum si hostia consecrata, per ventũ vel aliquo alio modo fuerit amota de altari, & amissa.

Sol. Fiat diligentissima perquisitio ad inueniẽdum hostiam, quæ si inuenta fuerit, reuerenter reponatur, & procedatur in missa. Si vero inueniri non possit, accipiatur noua hostia, reincipiatur canon, & consecretur, deinde procedatur modo consueto.

8. Quid agendum, si cùm sumendum est sacramentum, corpus Christi miraculose appareat, sub specie carnis, vel pueri, vel aliqua alia, non conuenienti humanę refectioni.

Sol. In tali casu non est sumendum. Nec propter hoc sacerdos efficitur transgressor præcepti, quo mandatur, vt sacerdos consecrans sumere debeat consecratum, quia quæ miraculose fiunt, legibus non subduntur.

Arti. 3. Resoluens septem dubia, circa panẽ consecratũ, siue corpus Christi, post sumptioné occurrẽtia

1. Quid agendum sit, si in sumptione sanguinis, remaneat pars hostię in fundo calicis.

Sol. Cauendum est ne infundatur vinum, vt cum illo sumatur, quia si cum vino sumeretur, ex quo vinum citius descenderet in stomachum, & pręuenire descensum illius partis hostię, tunc iam solutum esse ieiunium, & ita sacerdos non ieiunus sumeret, quo in hoc casu fieri non debet, cũ aliud & facile remedi haberi possit, hoc videlicet vt digito cõsecrato ducatur illa pars ad labiũ calicis, & inde sumatur, postea

t⁹ ſugatur, & abluatur cũ vino, & illud etiã ſumatur.

.Quid agendum, ſi poſt ſumptionem ſanguinis repe ãtur aliquę particulę, ſiue reliquię reſolutę de hoſtia.

Sol. Si certum ſit quòd ſint reſolutę de hoſtia conſe ata, & reperiantur ante ſumptionem ablutionis ſta m ſumantur. Si poſt ſumptionem ablutionis re- eriantur, & ſit aliqua ita magna, ꝙ poſsit abſq; peri ulo tractari, & reſeruari, tunc reſeruetur uſq; ad roximam celebrationem, in qua cum hoſtia ſuma- ur, niſi graue ſcandalum timeatur euenire ex reſerua ione. Si autem omnes ſint adeo paruę ꝙ abſq; peri ulo tractari, & reſeruari non poſsint, tunc ſumantur, non obſtãte quod prius ſumpta ſit ablutio, quia q̃diu acerdos eſt in actu perfectionis ſacramenti recolle- tionis reliquiarum, quicquid fit, dicitur fieri mox & ncontinenti, nullo actu contrario intermedio: ideſt quaſi ſimul ſumeret omnia antequam cenſeatur non eiunus. Vbi etiam ſolutum eſſet ieiunium, nõ obſta et, quia præceptum de perfectione ſacramenti maius eſt, vt ſupra patuit. Cautum tamen videtur, vt ante ablutionem reliquiæ diligenter perquirantur, & recol ligentur, atq; ſumantur. Si vero dubium ſit vtrum reliquiæ iſtæ reſolutæ ſint de hoſtia conſecrata, vel non conſecrata, agatur vt dictum eſt, cum hac ta- men generali intentione, ac conditione ſi ſint con- ſecratæ.

3. Quid agendum ſi poſt ſumptionem ſanguinis re- periatur aliqua hoſtia integra.

Sol. Si certũ ſit quòd ſit cõſecrata, & reperiatur ante ſumptionẽ ablutionis, ſtatim ſumi poteſt, vel reſeruari.

Sic etiam agendum eſt, ſi ſupermanſerit aliq̃ ho- ſtia de eis, quibus alii cõmunicauerunt. Si poſt ſum- ptionẽ ablutionis inueniatur, reſeruetur pro uiatico, vel in ſequenti celebratione ſumatur.

Si vero dubium sit, an sit consecrata, agatur eodē modo, cum hac tamen conditione si sit consecrata.

4. Quid agendum, siquis post sumptionem corporis Christi statim patiatur vomitum.

Sol. Reuerenter recolligantur species panis, si discerni possunt, & reponantur in sacrario, vel sumantur ab aliquo, si saltem adsit aliquis ad sumendum dispositus, absq; nausea, & ea in quibus inuentę fuerint species, cōburantur, & cineres in sacrario recōdantur.

5. Quid agendum, siquis post sumptionem ex infirmitate, statim emittat per secessum, quod sumpsit.

Sol. Recolligantur species, & fiat sicut in casu prȩcedentis dubii.

6. Quid agendum, si hostia consecrata & reseruata reperiatur putrefacta, vel aliunde corrupta.

Sol. Reuerenter tractetur, & in sequenti missæ celebratione sumatur, post sumptionem sanguinis. Si vero sumi non possit, recondatur in sacrario.

7. Quid agendum, si hostia consecrata comesta fuerit a mure, vel alio bruto animali.

Sol. Si animal illud statim apprehendi possit, aperiatur corpus eius, & diligenter perquiratur tam in ore, q̄; in intestinis, si aliquę species inueniri possint, quæ si inueniantur, recolligantur & recondantur in sacrario. Corpus vero animalis combaratur, & cineres similiter recondantur.

Arti. 4. Resoluens quatuordecim dubia, circa vinum, priusq̄; consecretur, incidentia.

1. Quod & quale debeat esse vinum, vt sit aptum ad consecrandum.

Sol. Debet esse vinum vitis de vua expressum, & ideo non potest hoc sacramentum confici in aqua vinata, seu aqua superfusa super aceruos vuarum, post vinum expressum. Agresto, idest succo de vua immatura

natura expreſſo. Aceto vino. Malogranatorum. Moro
·um & Ceraſorum, Vitis adhuc in vua contento, quia
ıon eſt expreſſum de vua, vnde magis habet ratio-
ıem comeſtibilis, q̃; potabilis.

:. Quid agendum, ſi loco vini fuerit aqua, vel alius
iquor poſitus in calicem.

Sol. Si ſacerdos hoc percipiat ante conſecrationem panis, & vinum habere non poſsit, miſſam deſerat imperfectam. Si autem vinum habere poſsit, effundat prio rem liquorem, & imponat vinum cum aqua, procedat q; ulterius nihil repetendo. Si vero percipiat poſt conſecrationem panis, & ante conſecrationem calicis, & vinum non poſsit habere, procedat nihilominus, corpus Chriſti ſumendo abſq; ſanguine, & miſſam terminamdo. Sed ſi poſsit habere vinum, effundat liquorem, & præparet calicem ut ſupra, procedatq; ad conſecrationem calicis. Incipiendo ibi. Simili modo: nihil repetens de prius lectis. Si autē ꝑcipiat hoc poſt conſecrationem calicis, & ante ſumptionem, atq; diuiſionem hoſtiæ, tunc effundat illum liquorem in aliud vas, qui poſtea propter reuerentiam verborum conſecrationis ſuper ipſum prolatorum, mittatur in piſcinam. Imponatq; vinum aqua mixtū in calicem, quo facto accedat ad conſecrationem ſanguinis, reincipiendo ibi. Simili modo: & deinde procedat more conſueto. Vbi vero vinum haberi non poſſet, ſumendum eſt corpus abſq; ſanguine, ut in caſu precedenti. Et ita etiam in ſequentibus agendum eſt, ſi vinum haberi non poſsit. Sed ſi hoſtia ſit diuiſa, & pars miſſa in calicem, tunc caute extrahat illam partem, & reponat ſuper patenam, & liquorem effundat in aliud uas, quem poſtea ſumat poſt ablutionem, vel in ſacrario recondat propter reuerentiam hoſtię conſecratę impoſitę in ipſum. Deinde

imponat vinum cum aqua, & reincipiat ubi prius; procedendo ad consecrationem sanguinis. Et quia illa pars hostię, quę extracta est de calice, non potest bene tractari, propter humectationem, ideo capiat aliam partem hostię non humectatam, & cum uerbis ac signis consuetis mittat in calicem, partem vero humectatam sumat cum alia parte humectata, & procedat ulterius more solito. Si vero prędictum liquorem percipiat post sumptionem corporis, ante tamen sumptionem, & gustationem istius liquoris indebiti, tũc sicut prius extrahat partem hostię missam in calicem, & reponat super patenam, & faciat cum liquore ut prius. Imponatq; vinum cum aqua, & consecret sanguinem, reincipiendo ut supra. Et vbi facienda sunt signa super calicẽ cũ hostia, antequam dicitur, & etiã cum dicitur. Pax domini & cætera. Faciat signa illa absq; hostia super calicem. In cęteris procedat more solito, tandem sumat partem hostię humectatam & postea sanguinem, & missam perficiat ut consuetum est.

Sed si liquorem illum sumere ĩcepit, & adhuc in ore teneat, vel partim deglutierit, dummodo pars hostię in calice remanserit, emittat discrete ex ore in aliud vas, & extrahat partem hostiæ, & agat cum liqnore & cęteris, vt in casu præcedenti. Si autem etiam partem hostię in os susceperit non tamen transglutierit, discrete & caute totum emittat ex ore in calicem, deinde extrahat partem hostiæ, vel particulas eius, si in particulas resoluta fuerit, & faciat in cęteris ut supra. Si vero partem hostię cum liquore sumpserit, tunc nisi graue scandalum timeatur, apponenda est alia hostia consecranda, & calix cum vino & aqua pręparandus, & reincipiendum est a canone, & utrũq; consecrandum atq; sumendum. Sed si graue scandalum timeatur ex appositione nouę hostię, tunc non

ſolum prę parentur calix cum vino & aqua & incipiatur ab illo loco. Simili modo. & concludat cum iſtis verbis, hęc quotienscunq; feceritis in mei memoriam facietis, & ſtatim ſanguis ſic conſecratus ſumatur. Nec obſtat in iſtis caſibus ſolutio ieiunii, quia præceptum de perfectione ſacramenti maius eſt quàm præceptum de ieiunio, ut ſupra dictũ eſt. In omnibus etiam dictis caſibus cùm tali cautela & diſcretione agendum eſt, ut quamtumcunq; fieri poterit ſcandalum euitetur. Vnde neq; hoſtia neq; calix iterato eleuari debet, ſi prius facta fuerit eleuatio.

3. Quid agendum, ſi impoſitum ſit vinum corruptum,

Sol. Quia vinum corruptum ſpeciem vini atq; ſubſtantiam amiſit, ſicut mutatio accidentium demonſtrat. Ideo non eſt conſecrabile. Cum ergo percipitur eſse corruptum aliquo modorum expreſſorum in præcedenti dubio, agatur ut ibidem expoſitum eſt.

4 Quid agendum, ſi vinum non ſit ipoſitum calici, neq; aliquis alius liquor, ſed dimiſſus ſit vacuus.

Sol. Quàm cito percipitur imponendum eſt vinum aqua mixtum & ulterius procedendum. Si autem vinum haberi non poſsit, & fuerit ante. conſecrationem panis, tunc miſſa deſeratur imperfecta. Si vero conſecratio panis facta ſit, procedatur in miſſa, ut circa ſecundum dubium huius articuli tactum eſt.

5. Quid agendum, ſi vinum ſit diſpoſitum ad corruptionem non tamen corruptum, ut ſi aceſcat, vel ſi ſit pendulum aut fœtidum, immundum, aut alium conſimilem habens defectum.

Sol. Si percipiatur ante conſecrationem calicis, remoueatur & apponatur vinum aptum, ſi haberi poſſit. Si autem haberi non poſsit, vel percipiatur poſt conſecrationem, procedatur & perficiatur officium.

6. Vtrum in muſto poſsit confici hoc ſacramentum.

Sol. Potest confici, sed non debet, si non sit defecatum vel purificatum, nisi necessitas cogat, qua cogente, posset etiam exprimi de vua in calicem.

7. Vtrum vino consecrando possint vuę integrę permisceri.

Sol. Hoc fieri non debet quoniam prohibitum est, vt habetur de conse. di. 2. didicimus. Neq; permisceri debet mustum ex vua pressum in calicem.

8. Vtrum confici possit hoc sacramentum in nectare siue vino condito, aut per species aromaticas colato.

Sol. Quamdiu natura & species vini manet, potest confici, nō tamen fieri debet, nisi in casu necessitatis.

9. Vtrum possit confici in vino puro absq; commixtione aquę.

Sol. Potest, sed non debet. Vnde si sacerdos ante consecrationem deprehendat aquam non esse commixtam, statim commiscere debet.

10. Quæ & q̃lis debet esse aq̃, quę vino ꝑmiscenda est.

Sol. Aq̃ debet esse naturalis, siue elemẽtaris & pura.

11 Quanta debeat aqua vino admisceri.

Sol. Tam modica debet imponi, vt vinum in sua natura & specie possit permanere. Si enim a natura sua mutaretur, non posset confici. Vnde vna gutta aquę quantuncunq; parua, dummodo debito tempore fuerit imposita, vt possit fieri mixtio, sufficit, & præcipue si vinum sit debile.

12. Vtrum sufficiat quòd aqua fuerit admixta vino adhuc existente in dolio.

Sol. Non sufficit. Quia enim commixtio illa sacramentalis est. Ideo fieri non debet anteq̃; mysteria inchoentur, vel fiat prępparatio ad inchoandum, & ad tardius imminente oblatione, vt possit fieri transmutatio aquę in vinum.

13. Vtrum quis licite possit non consecrare vinum,

facta consecratione panis.

Sol. Non potest licite, perfecta enim debent esse sacramenta. Christus autem hoc sacramentũ sub speciebus panis & vini instituit, vnde vtrunq; offerri, consecrari,& sumi debet.

14. Quid agendum, si sacerdos deprehendat vinum esse congelatum in calice,cùm vult consecrare.

Sol. Sacerdos curam adhibere debet vt resoluatur, vel per applicationem prunarũ, aut panni calefacti, vel manuum calefactarum, aut per infusionem vini calefacti,vt recipiat rationem actualem potus. Si tamen nõ resolueretur,nihilominus posset confici, quia per congelationem natura vini non est corrupta, hoc tamen caueri debet quantum fieri potest.

Arti. 5. Resoluens octo dubia,quę circa vinum cõsecratum, siue sanguinem Christi ante sumptionem occurrunt.

1. Quid agendum, si sacerdos post consecrationem recolat vel deprehendat aquam non fuisse admixtam vino, vtrum videlicet adhuc debeat admiscere.

Sol.Nullo modo debet aquam vino consecrato admiscere, quia sequeretur corruptio sacramenti, ad minus in aliqua parte, quòd caueri debet, si fieri possit. Sed procedat sine admixtione aquę. Admixtio enim aquę non est de necessitate consecrationis, sed consecrantis.

2.Vtrũ sacerdos semper teneatur sumere sanguinem.

Sol. Quotienscunq; consecrat, tenetur sumere, nisi irremediabile impedimentũ supueniat. Si tamẽ alius sacerdos non celebrans cõmunicando sumat corpus Christi: talis non debet sumere sanguinem,sed vinum non consecratum post sumptionem corporis.

3. Quid agendum, si sacerdos ex quacunq; causa nõ possit sumere vinum, & ita etiam neq; sanguinem

ſumere valeat.

Sol. Si ſacerdos ſciat vel probabiliter timeat, q̄ nō poſsit abſq; nauſea, & periculo vomitus, vel alio in cō uenienti, tantum vini ſumre quantum ad conſecratio nem neceſſarium eſt, non debet celebrare.

Et ſi miſſam inceperit, & nōdum conſecrauerit cor pus, inceptam deſerat. Si autem poſt conſecratio nem corporis, & ante conſecrationem ſanguinis, ſen tiat vel timeat ſe non poſſe ſumere ſanguinem, pro pter nauſeam ex inſpectione vel odore vini conſe crandi, vel alio huiuſmodi accidente, non debet con ſecrare ſanguinem. Sed debet procedere ſicut in il lo caſu, vbi poſt conſecrationem panis, calix deprę henditur vacuus, vel liquore non conſecrabili para tus, & non poteſt vinum debitum haberi ad con ſecrandum, prout tactum eſt ſuperius articulo quar to in ſolutione ſecundi dubii. Si vero poſt conſe crationem ſanguinis, & præcipue circa tempus ſum ptionis eius hoc ſentiat vel timeat, tutius eſt quod nō ſumat, ſed reuerenter atq; diligenter reſeruet vſq; ad proximam celebrationem. In qua poſt ſangui nem tunc conſecratū & ſumptum, ſumat illum re ſeruatum.

4. Quid agendum, ſi cum ſumi debet ſanguis, ſpe cies vini ſit congelata.

Sol. Fiat reſolutio aliquo modorū tactorum ſupe rius, circa dubium decimumquartum articuli quarti, hoc tunc obſeruato, quod nullo modo ſuperinfunda tur vinū calefactum, eadem ratione qua non debet ad miſceri aqua vino conſecrato, vt circa primū dubium huius articuli dictum eſt.

5. Quid agendum, ſi muſca vel aranea aut aliud huiuſ modi ceciderit in ſanguinem.

Sol. Animal illud caute debet capi, & diligenter

lauari & comburi, & ablutio cũ cineribus in ſcrarium mitti. Et ſi abſque horrore & periculo ſumi poſſit ſanguis, ſumatur more conſueto.

Si autem propter horrorem vel periculum vel timorem vomitus ſumi non poſsit, tunc debet effundi in aliud vas ad hoc aptum, & cum reliquiis reſerua ri. Nihil enim abominabile ſumi debet occaſione huius ſacramenti. Et tunc ne ſacramentum mane atimperfectum, debet aliud vinum aqua mixtum in calicem poni, & vlterius procedi eo modo quo ſuperius circa. 2. dubium articuli quarti expreſſum eſt, ſecundum quod ante vel poſt ſumptionem corporis hoc deprehenditur.

6. Quid agendum, ſi ſacerdos ante ſumptionem ſanguinis deprehendat venenum eſſe immiſſum.

Sol. Nullo modo debet ſumere, nec alteri dare, ne calix vitę, vertatur in mortem. Sed debet infundere in aliud vas aptum, & vlterius procedere, modo in præcedenti dubio expreſſo.

7. Quid agendum, ſi ſanguis effundatur per negligentiam non ex toto, ſed in parte, vel aliquid ſtillauerit de calice.

Sol. Quocunque ſanguis ceciderit extra calicem, ſtatim & reuerenter recolligatur diſcretiori modo, quo fieri poterit, & in calicem refundatur.

Si autem recolligi nullatenus poſsit, cito lambatur vel ſorbeatur, aut ſugatur per ſacerdotem, ne vel defluat, vel imbibatur rei ſuper quam cecidit. Nec obſtat ſi nondum ſumpſit corpus Chriſti, quia neceſsitas hic cogit ut ſanguis ſumatur ante corpus. Vbivero ſacerdos non poſsit hoc tam celeriter facere, vel vbi de hoc graue ſcandalum timeretur ſi ipſe hoc faceret, tunc poteſt & debet miniſtrans ad miſſam, ſi ſaltē ſit diſpoſitus ad minus per veram contri

tionem & propoſitum confitendi & c. hoc facere. Et prę cipue, ſi celebrans verbo vel ſigno id iubeat. Et ſi miniſtrans non fuit diſpoſitus, poterit & debet hoc alius diſpoſitus facere, etiam ſi ſit laicus, neceſsitate ad hoc cogente. Melius eſt enim id facere quàm ꝙ enormis irreuerentia fieret ſacramento, vtputa ꝙ canis vel aliud animal incipiat lambere vel deſuper mingere, aut quòd pedibus cõculcetur aut alia huiuſ modi irreuerentia abominabilis contingat. Si præ terea ſanguis ceciderit in terram, vel ſuper tabulam, aut aliud huiuſmodi, poſt actionem eorum quę iam dicta ſunt, radatur locus quem tetigit, & quod abraſum fuerit comburatur, & cinis intra alta re vel ſacrarium recondatur. Si autem linteum altaris vnum vel plura tetigerit, fiat poſt ſupradicta, trina lo tio illius vel illorum, cum aqua munda calice ſuppoſi to, vt in illum aqua ablutionis recipiatur, quæ poſtea ſumatur a celebrante vel miniſtrante. Si tamen propter nauſeam ſumi non poſsit, recondatur iuxta alta re vel mittatur in piſcinam. Sic etiam agendum eſt ſi ſuper veſtem conſecratam ſanguis ceciderit, vel illam tetigerit.

Si vero veſtem non conſecratam tetigerit, poſt tri nam ablutionem factam, reſcindatur illa pars veſtis, & in altari vel in ſacrario cum reliquiis reponatur, vel comburatur: ſi ſacerdoti hoc magis expediens vi deatur, & cineres recondantur, vt ſupra. Tutum etiam eſt vt veſtis illa non aſſumatur in vſum prio rem, ſed vel veſtis conſecranda ex ea fiat, vel re condatur, aut comburatur, vt ſupra. Simili modo agendum videtur ſi ſanguis tetigerit capillos vel barbam ſacerdotis. Fienda eſt enim ablutio vt ſupra, & abraſio capillorum vel barbę, & poſtea com buſtio vt ſupra. Si autem tetigerit caput vel faciem

aut aliam partem corporis nudam, ſufficit ꝙ diligen ter & diſcrete lauetur, & de ablutione fiat ut ſupra.

8. Quid agendum, ſi ſanguis ex toto effundatur, ita ꝙ nihil penitus maneat in calice, quod ſumi poſsit.

Sol. Si de effuſo aliquid recolligi poſsit, vel lambi aut ſorberi aut ſugi, agendum eſt vt in ſolutione præcedentis dubii tactum eſt. Si autem nullum iſtorum fieri poſsit, ne ſacramentum maneat imperfectum, prꝙparandus eſt calix de nouo cum vino & aqua, & vlterius procedendum eſt, ſicut in caſu quo calix poſt conſecrationem corporis vacuus deprehenditur, vel inepto liquore prꝙparatus, vt ſuperius articulo quarto circa reſolutiones ſecundi & quarti dubiorum expreſſum eſt.

Arti. 6. Reſouens ſex dubia, quꝙ circa ſanguinem poſt eius ſumptionem occurrunt.

1. Quid agendum ſit, ſi ſacerdos poſt ſumptionem ſanguinis deprehendat aliquam guttam adhærere in orificio calicis, vel exterius in pede aut alia parte calicis.

Sol. Si certus ſit ꝙ illa gutta ſit conſecrata, qui videlicet ſcit ſe poſt præparationem calicis diligenter abſterſiſſe calicem, tam exterius q̃; etiam interius ab illo loco, vbi ſtat vinun infuſum, tunc debet ſumere illam guttam ante ſumptionem ablutionis. Si autem ſit dubius an ſit conſecrata, ſumat ſub hac generali intentione & conditione, ſi ſit conſecrata. Si vero certus ſit quòd non ſit conſecrata, ſumat cum ablutione, vel poſtea abſtergat, ſi exterius adhæreat. Quomodo autẽ haberi poſsit probabilis certitudo in tali, vel aliis caſibus conſimilibus, patebit ex. c. ſequenti articulo. 1. circa reſolutionem decimitertii dubii & ſequentium.

2. Quid agendum, ſi poſt ſumptionem ſanguinis

deprehendat sacerdos aliquam guttam, vel liquorem speciei vini adhærere casulæ vel manipulo, aut alteri huiusmodi.

Sol. Si certus sit de consecratione istius guttæ vel liquoris, lambat vel sugat, & procedat ut superius in solutione septimi dubii, articuli præcedentis dictum est. Si dubitet, faciat hoc sub conditione, ut circa præcedens dubium dictum est. Si certus sit quod non sit consecratus liquor ille vel gutta, tunc non est curandum de tali.

3. Vtrum statim post sumptionem sanguinis debeat fieri ablutio digitorum super calicem. Ex quo enim adhuc in calice remansit aliqua species vini, ut puta humor quidam siue humiditas, sub qua sanguis continetur, tales species si vinum super infundatur, corrumpentur, & sic ibi desinet esse sanguis Christi. Quid igitur agendum, ut sumi possint absq; corruptione?

Sol. Circa hoc sacramentum, de possibilibus agendum est quod decentius est, & pro maiori reuerentia tanti sacramenti conuenientius. Non est autem possibile ut species sacramentales, circa huius sacramenti celebrationem, diu manere possint incorruptæ, imo necesse est, vt cito corrũpantur. Cum enim post sumptionem in stomachum descendunt, nõ diu persistere possunt incorruptæ, non solum propter subsequentem debitę ablutionis sumptionem, sed & propter permixtionem humorum in stomacho, etiam ieiuno præexistentium. Sic etiam in descensu ad stomachum, si sint in parua aut modica quantitate, corrumpuntur per admixtionem humoris saliualis. Et pari ratione etiam in ore, præsertim cum post descensum sanguinis, adhuc remaneat in lingua & ore humiditas sacramentalis, quàm humor saliualis qui maior est corrumpit. Ab extra quoq; hoc idem quandoq; ne-

ceſſario contingit. Nam ſi poſt cautam etiam ſanguinis ſumptionem non fiat abſterſio vel ablutio calicis, nihilominus humiditas in calice remanens per exalationem ſiue circumſtantem aerem corrumpetur,& deſinet ibi eſſe ſanguis. Idem etiam contingit circa exteriorem ſuperficiem calicis,in ea parte qua applicatum fuit inferius labium ſacerdotis. Certum enim eſt quòd labio illo humectato humiditate ſacramentali, etiam dicta pars calicis tacta humectatur.

Sic itaq; caueri non poteſt, quin ſpecies illæ ſacramentales corrumpantur, & deſinat ibi eſſe ſacramentum.

Abiicienda eſt igitur penitus omnis ſcrupulositas,vbi ineuitabilis occurrit neceſsitas. Conuenientiori tamen modo & decentiori, vt diximus,agendum eſt. Et vbi occurrit difficultas, ſemper accipiendum eſt illud quòd minus habet de periculo.

Non autem videtur modus conueniens, quod cùm lingua calix exterius vel interius lambatur, & ira humiditas illa ſumatur vel abſtergatur,præcipue propter ſcandalum aſtantium. Neq; faciliter hoc poſſet fieri quo ad humiditatem, quæ adhæret fundo calicis. Sic etiam non videtur conueniens modus, cùm digito humiditas illa abſtergatur.

Oportet enim digitum poſtea abluere vel fugere, & utroq; modo ſpecies corrumperentur, & non poſſent peruenire ad ſtomachum. Cum hoc etiam poſſet occurrere periculum, ſi videlicet humiditas ſacramentalis ſubintraret inter vnguem & cutem digiti, vbi neq; ablui neq; exugi faciliter poſſet.

Ex hoc etiam poſſent aſtantes attædiari & ſcandalizari propter multiplicem immiſſionem digiti in calicem, & alia huiuſmodi. Conuenientius ergo hoc modo agendũ videtur,vt ſacerdos cũ diligẽtia & cautela,

sic primo sumat sanguinem de calice, ut nihil amplius quòd per labia extrahi possit, in eo remaneat, eleuando sursum, vel erigendo pedem eius, & declinando concauum ipsius versus faciem, vel inter labia sumendo, & sic tenendo, donec a fundo calicis tota humiditas, quę defluere possit, defluat ad labium calicis, diligenter tamen cauendo ne aliquid decidat. Et inde sumat per attractionem etiam cum anhelitu. Et postquam diligenter notauerit, quod nihil amplius defluere possit, abluat primo calicem, ne aliquid de sanguine adhærens remaneat in eo, & post sumptionem illius ablutionis, abluat digitos super calicem, vt sic & humiditas calicis & species panis, si aliquid de illa in digitis remanserit, totaliter abluatur, deinde sumat.

Non sit autem nimis parcus in vino circa ablutionem, sed tantum capiat, vt & os & labia, quæ speciebus sacramentalibus fuerunt humectata, sufficienter ablui possint: & vt etiam per labia sic abluta, possit ablui exterior pars calicis, speciebus sacramentalibus prius humefacta. Valde autem cauendum est, ne sacerdos sit nimis prolixus in dicto modo agendi, vt non generet tędium astantibus. Ne sit etiam in modo agendi singularis contra morem, & consuetudinem dioceſis vel religionis suę, vt astantes non scandalizẽtur de sua singularitate, vel de aliis sacerdotibus, qui illam singularitatem non obseruant, suspicantes eos errare.

4. Quid agendum, si sacerdos post sumptionem sacramenti corporis vel sanguinis, vrgeatur sputo vel tussi, aut screatione.

Sol. Ante sumptionem ablutionis nul'o modo expuendum est, vel extulsiendum, aut excreandum, ne sic species sacramentales, & per consequens sacramẽ-

tum eiiciantur, ſed ſputum vel quod vrget ad tuſsim aut excreationem, retineatur vel tranſglutiatur. Si autem ex nimia violentia hoc fieri non poſſet, expuatur, vel extuſsiatur, vel excreetur in aliquod vas aptum vel in calicem, ſi aliud haberi non poſsit, vel in panniculum mundum, & poſtea materia illa, ſi non appareant aliquę ſpecies ſacramentales in ea, comburatur, & cineres reponantur in ſacrario. Veruntamen ſi ſacerdos ante inceptionem prędentiat ſe aliqua tali paſsione violęter moleſtari, tutius eſt vt a celebratione abſtineat. Si vero poſt ſumptionem debitę ablutionis, qua & os et labia ſint etiã ſufficienter abluta, vr geatur aliquo prędictorum, quamuis non ſit amplius periculum, tamen propter reuerentiam maiorem ſacramenti, bonũ eſt vt abſtineat quantũ poteſt, quouſq; alium potum vel cibum ſumpſerit. Si tamen nimis vrgeatur, eiiciat huiuſmodi ſuperfluitates ad aliquem locum, vbi non conculcentur pedibus, vel habeat ſecum panniculum in quem mittat.

5. Quid agendum, ſi poſt ſumptionem ſanguinis patiatur ſacerdos vomitum, vel ex infirmitate emittat per ſeceſſum quod ſumpſit.

Sol. Sufficienter patet ex dictis. Si enim ibi non poſsint deprehẽdi ſpecies ſacramentales panis, ex quo ſpecies vini iam permixtę ſunt aliis humoribus, vt neq; poſsint diſcerni, quia forta ſsis corruptę, inuoluenda eſt illa materia in ſtupa vel panno, & comburenda, & cineres reſeruandi vt ſupra.

6. Quid agendum, ſi ſacerdos poſt ſumptionem ſanguinis deprehendat venenum, aut animal venenoſum fuiſſe in calice, & illud ſe ſumpſiſſe, an ſcilicet liceat ei euomere.

Sol. Si per vomitum ſperet ſe liberari, & preſertim ſi medicus conſulat, licet ei euomere. Hoc tamen

caute fieri debet in aliquod vas mundum, & si aliquæ ſpecies ſacramentales ibi appareant, recolligantur & in ſacrario reſeruentur, reliqua vero materia comburatur: & cineres ſimiliter reſeruentur.

CAPVT OCTAVVM.

De dubiis quę circa debitam formam conſecrationis iſtius ſacramenti occurrunt, duos complectens articulos.

Arti. 1. Reſoluens ſexdecim dubia, circa formam conſecrationis panis occurrentia.

1. Quę ſit ſufficiés et debita forma cõſecrationiſ panis.

Sol. Forma eſt iſta. Hoc eſt enim corpus meum.

2. Vtrum hæc coniunctio, enim, ſit de ſubſtantia formę, & de neceſsitate etiam proferenda.

Sol. Non eſt de ſubſtantia formę. Neq; de neceſsitate conſecrationis ſacramenti, non tamen debet ſciẽter omitti. Alioquin ſacerdos grauiter peccaret.

3. Vtrum ſacerdos ſi omiſsis omnibus aliis quę in miſſa dici ſolent: diceret ſolum prædicta verba ſuper panem aptum, conſecraret.

Sol. Si ea diceret cum intentione conſecrandi, tunc conſecraret, ſed grauiter peccaret faciens contra ritũ & ordinationem eccleſię. Vnde in nullo caſu hoc faciendum eſt.

4. Vtrum ſacerdos conſecraret, ſi prędicta verba vel aliqua eorum mutaret quantum ad idioma, proferendo ſcilicet in alio idiomate.

Sol. Si per hoc intenderet inducere hæreſim vel errorem, in eccleſiam, & formam eccleſiæ abiiceret, tanquam inutilem vel inefficacem, & ſuam introducere, quaſi magis ſufficientem, & efficaciorem, non conſecraret, quia deficeret in intentione requiſita ad conſecrandũ. Si vero nullũ prædictorũ intenderet, ſed conſecrare ſecundum intentionem eccleſię tunc con-

ſecraret, ſed grauiter peccaret, ritum & eccleſię inſtitutionem non obſeruans.

5. Vtrum ſacerdos ſi addat aliqua alia verba ad prędictam formam, conſecret.

Sol. Si p talē additionē mutetur ſignificatio verborū vel ſenſus orationis, ita ꝙ diſtrahātur a ꝓpria ſignificatione vel ſenſu, nō fit cōſecratio. Si vero manet ſignificatio & ſēſus, fit cōſecratio. Sed ſciēter ſic faciēs: grauiter peccat, ratione qua ſupra. Si tamē interponerentur multa verba impertinentia, per quę ſolueretur continuitas orationis, non fieret conſecratio.

6. Vtrum ſacerdos ſubtrahens, vel diminuens, aliquid de prędicta forma, conſecret.

Sol. Si ſubtrahatur aliquod quatuor verborum, quæ ſunt de ſubſtantia formę, non fit conſecratio. Si vero ſubtrahatur vel omittatur aliqua ſyllaba vel littera, ex cuius ſubtractione non impeditur ſignificatio vel ſenſus, ſicut poteſt contingere in vltima ſyllaba vel littera dictionis, tunc conſecratur. Diligenter tamen cauendum eſt ne fiat. Si autem formidetur ꝙ impedita ſit ſignificatio vel ſenſus, tutius eſt vt forma a principio repetatur.

7. Vtrum incongrue proferens verba conſecrationis ex imperitia linguę, vel inaduertentia, vel alio huiuſmodi conſecret.

Sol. Si ex huiuſmodi incongruitate non impediatur ſignificatio verborum, vel ſenſus orationis, quin verus ſenſus formę conſecrationis capiatur fit conſecratio. Scienter tamen hoc faciens grauiter peccat, ratione ſuperius expreſſa.

8. Vtrum ſacerdos faciens tranſpoſitionem verborum conſecrationis, conſecret.

Sol. Sola tranſpoſitio verborū nō impedit conſecrationem, ſed tamen fieri nō debet. Si autem cū hoc

variaretur ſenſus, tunc non fieret conſecratio, vt ſi interrogatiue diceretur. Eſt hoc corpus meum? Aduertendum tamẽ circa dictas variationes, vbi dictum eſt quòd non inpediunt conſecrationem. Hoc verum eſſet, niſi quis per eas intenderet inducere hæreſim vel errorem, prout tactum eſt in ſolutione quarti dubii pręcedentis.

9. Vtrum ſacerdos faciens interuallum in prolatione verbõrum, conſecret.

Sol. Si paruũ faciat interuallum, vtputa ſi ſpuat vel tuſsiat, vel aliud huiuſmodi faciat, non impeditur conſecratio. Si vero magnum faciat interuallum, vt ſi poſtq̃; dixit, hoc eſt dormiat vel aliud faciat, per quod continuitas orationis ſoluatur, non conſecrat.

10. Quid agendum, ſi ſacerdos non recolat dixiſſe verba conſecrationis, vel alia quę in celebratione huius ſacramenti dici debent.

Sol. Si certus ſit ſe omiſiſſe aliquid eorum, quæ ſunt de neceſsitate conſecrationis, reincipere debet a forma conſecrationis, & cętera p ordinẽ reiterare, ne mutetur ordo ſacrificii. Si vero probabiliter ei conſtet ſe aliquid omiſiſſe, quod non eſt de neceſsitate ſacramenti vel conſecrationis, procedat vlterius ſine repetitione. Si autem nullum iſtorum ſit, ſed ſolum non recolat ſe dixiſſe, non debet ex hoc mente perturbari, ſed vlterius procedere. Non enim qui multa dixit, ſemper recolit omniũ quę dixerat. Et in multũ aſſuetis ſæpius nõ deliberatur. Ideo minus recolũtur.

11. Vtrum ſacerdos per prędictam formã poſsit conſecrare panem abſentem.

Sol. Non poteſt. Ex quo enim forma in ſe continet pronomen demonſtratiuum, requiritur pręſentia materiæ conſecrandæ.

12. Vtrum per prędictam formam ſacerdos poſst conſecrare

Sol. Poteſt, ſed nõ debet in maiori q̃;titate conſe crare, q̃; neceſſariũ ſibi videtur, p cõmunione fideliũ.

13. Vtrum ſaccerdos verba conſecrationis proferendo, conſecret omnem panem p̃ſentem in altari, ſiue ſit extra pixidẽ, vel reſeruaculum hoſtiarum ſiue intra.

Sol. Sacerdos per illa verba nullũ panẽ etiã p̃ſentem conſecrat, niſi ſuper quem fertur intentio eius conſe crandi, & oẽm talẽ etiã cõſecrat. Vnde & oĩs alius panis, quẽ nõ intẽdebat cõſecrare, nõ eſt conſecratus.

14. Vtrum ſacerdos apponens plures hoſtias pro populo communicando conſecrandas, & in ipſa prolatione verborum, nõ dirigens intentionẽ actualiter ad oẽs, ſed ſolum ad illã, quã in manu tenet, oẽs cõſecret.

Sol. Si habeat intentionem virtualem ad conſecradum omnes, licet non habeat actualem, omnes con ſecrat. De hac intẽtione dictum eſt ſuperius capite. 2. arti. 3. in ſolutione tertii dubii. Si autem in conſecratione illius hoſtiæ, quam manu tenet, omnes alias intendat excludere, tunc nullam aliam conſecrat, ſed ſolum iſtam, quam conſecrare intendebat.

15. Quid ſi ſacerdos intendat conſecrare centum ho ſtias ſiue particulas, tot habens communicando s, & appoſitę ſint plures, vel pauciores q̃; centum, utrum facta conſecratione omnes ſint conſecratæ, vel ſolum aliquę aut nullę.

Sol. Si expreſſe & diſtincte intendat ſolum centum conſecrare, cum excluſione plurium & paucorum, tũc nulla conſecratur. Si autem habeat intentionem ad conſecrandum omnes illas numeratas, vel in locum conſecrandum poſitas, licet erratum ſit in numero, ta men omnes conſecrantur. Vnde cautum eſt, vt ſacerdos plures hoſtias conſecraturus, omnes ſimul an te oculos ponat, & intentionem nunq̃; dirigat ad nu merum, intendendo tot vel tot conſecrare, ſed ad

omnes ibi simul posita.

16 Quid si multæ sint hostię appositę etiam simul, vt puta centum vel plures, & sacerdos intendat solum decem consecrare ex illis, vtrum aliquę, & quę sint consecratę, post prolationē verborum cōsecrationis.

Sol. Si determinate & distincte notet, & discernat illas decem, quas consecrare intendit, tunc illas solas consecrat. Si vero confuse & indistincte intendat consecrare decem, illas non notando & discernendo, tunc nullam consecrat.

Arti. 2. Resoluens tria dubia, quę incidunt circa formam consecrationis vini.

1. Quę sit sufficiens & debita forma consecrationis vini.

Sol. Forma est ista. Hic est enim calix sanguinis meinoui, & ęterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

2. Vtrum omnia verba prędicta sint de substantia formę, & necessario proferenda.

Sol. Sicut hęc coniunctio. Enim, non est de substantia consecrationis panis. Ita non est de substantia formę cōsecrationis vini, nō debet tamē scienter omitti.

3. Quid significet hęc dictio calix, in prędicta forma.

Sol. Significat liquorem vel sanguinem in calice. Accipitur enim figurate continens pro contento.

Pro solutione aliorum dubiorum, quę circa prędictam formā occurrere possunt, notanda sunt ea, quę circa precedentem articulum, de forma consecrationis panis dicta sunt. Consimilia enim dubia circa hanc formā consecrationis vini occurrere possunt. Et pariformes habent etiam solutiones.

CAPVT NONVM.

De intentione, ac ratione eorum, quæ in missa di-

cuntur, sex includens articulos.

Articulus primus prę̃mittens diuisionẽ totius missę in partes suas principales. Tota missa diuiditur in quinq; partes.

In prima prę̃mittitur præparatio ad digne perficiendum ea, quę agenda sunt.

In secunda fit oblatio consecranda.

In tertia fit consecratio eorum, quę sunt oblata.

In quarta fit sumptio consecrata.

In quinta redditur gratiarum actio pro sumptorum perceptione.

Prima pars incipit ab introitu missę: & finitur ante canticum offertorii.

Secunda pars incipit a cantico offertorii & finitur ante prę̃fationem.

Tertia pars incipit a prę̃fatione, & finitur ante orationem dominicam.

Quarta pars incipit ab oratione dominica, & finitur ante antiphonam post communionis.

Quinta pars incipit ab antiphona, quę vocatur post communio, & finitur in conclusione totius missæ.

Arti. 2. Primam partem subdiuidens, intẽtionemq; ac rationem singulorum, quę in ea dicuntur exponens.

Prima pars subdiuiditur in duas particulas: præparatur nempe, in prima affectus quadrupliciter, scilicet per deuotionem, per humiliationem, per rectam intentionem, & per gratiæ consecutionem.

Deuotio excitatur, per laudis iubilum in introitu.

Humiliatio declaratur, per miseriæ gemitum in Kyrie eleison.

Recta intentio explicatur, per cœlestis glorię concentum in gloria in excelsis.

Gratiæ consecutio postulatur per orationis suffragium in collecta.

In secunda prępparatur intellectus dupliciter, scilicet dispositiue per doctrinam prophetarum & apostolorum in prophetia vel epistola, per vitę profectum in graduali: per spirituale gaudium in Alleluia: per cordialem luctum in fractu. Perfecte per Euangelicam lectionem in Euangelio. Per catholicę fidei protestationem in symbolo.

Arti. 3 Subdiuidens secundam partem, cum declaratione intentionis, atq; rationis eorum, quæ dicuntur in ipsa:

Secunda pars in tres particulas subdiuiditur.

In prima prępmittitur offerentium cũ laude exultatio in cantico offertorii.

In secunda exprimitur ipsa oblatio in his verbis. Spiritu humilitatis. Suscipe sancta Trinitas.

In tertia petitur oblationis acceptatio in oratione secreta. Et quia ista exigunt erectionẽ mentis ad deũ, ideo singulis prępmittitur. Dominus vobiscum. Loco cuius, cum oratio secreta dicenda est prædicitur. Orate fratres & c.

Arti. 4. Tertiam partem subdiuidens: explicans intentionem, ac rationem illorum, quę in ea dicuntur.

Tertia pars subdiuiditur in quinq; particulas.

In prima prępmittitur per excitationẽ populi ad deuotionem prępparatio: in qua.

Primo, conclusio orationis secretæ expresse pronuntiatur, ibi, per omnia secula seculorum.

Secundo a sacerdote populus salutatur, ibi, dominus vobiscum.

Tertio populus ad erectionem mentis incitatur, ibi, sursum corda.

Quarto ad gratias agendas exhortatur, ibi, gratias

agamus domino Deo nostro.

Quinto gratiarum actionis debitũ demonstratur, ibi, vere dignum.

In secũda subiungitur deuota Christi laudatio, quo ad eius diuinitatem, dum concinitur cum angelis. Sanctus, sanctus. Quo ad eius humanitatem, dum concinitur cum pueris. Benedictus qui ve. Quo ad eius oblationem, quę dicitur donum, munus, & sacrificium, ibi. Te igitur.

In tertia petitur cõsecrandę materię benedictio & acceptio: vbi primo generaliter prępmittitur quid petatur quantum ad offerentes, ibi imprimis. Et quantum ad eos, pro quibus offertur, quorum salus postulatur, ibi, pro ecclesia. Et quantum ad eos, quorum patrocinium imploratur, in quorum etiam reuerentia offertur, ibi. Communicantes.

Secundo specialiter & expresse concluditur, quid per oblationem hostię impetrandum postuletur, ibi. Hanc igitur.

In quarta peragitur consecratio. Primo effectus consecrationis postulatur, ibi. Quam oblationem. Secundo ipsa consecratio consumatur, quantum ad corpus Christi, ibi, qui pridie, & quantum ad sanguinem, ibi, simili modo. Tertio rei consecratę commemoratio explicatur, ibi, vnde & memores.

In quinta exprimitur virtutis consecrati sacramenti postulatio: vbi primo prępmittitur quod petatur, quo ad gratiam, vbi petitur primo acceptari sacramentum ibi, supra quę. Secundo dari gratiæ donum, ibi, supplices, quo ad gloriam pro mortuis, ibi. Memento etiam, pro viuis, ibi. Nobis quoq;.

Secundo petitio finitur: & inducitur mediator, per quem petita obtinere sperantur, cum concluditur. Per Christum dominum nostrum & c.

Tertio totus canon concluditur: & omnia circa confectionem huius sacramẽti peracta in Christũ patris filiũ reducuntur, & primo ea quæ sunt sacramẽti, ibi. Per quem. Secundo ex parte personarum in sacramẽto operantium, ibi. Per ipsum.

Arti. 5. Subdiuidens quartam partem, cum expositione intentionis, & rationis singulorum, quæ in missa dicuntur.

Communis quæ fit per orationem communem, scilicet dominicam, vbi præmittitur exhortatio, ibi, oremus. Præsumptionis excusatio, ibi. Præceptis, vbi ponitur cœlestis panis postulatio, ibi. Panem nostrum quotidianum & c. Deprecationem sacerdotis priuatã. ibi. Libera nos quęsumus.

Quarta subdiuiditur in duas particulas. In prima præponitur ad sumptionem sacramenti præparatio. Pacis concupiscentiam, quę a sacerdote populo optatur, ibi. Pax domini. Populo postulatur, ibi. Agnus dei. In missis tamen defunctorum, ibi, sacrificium nõ pro pace præsenti, sed futura requie offertur: pax non postulatur. Specialis, quę fit per priuatam orationem sacerdotis, vt cum dicit. Domine Iesu Christe fili Dei viui & c. vel aliquam aliam addit. Nam diuersi diuersas, vel pro sua deuotione, vel pro locorum cõsuetudine addunt.

In secunda subiungitur sacramenti sumptio a sacerdote, qui post priuatam orationem, sacramentum sumit, ad quod debet esse dispositus modo superius capite 6: arti. 1. Exposito & ab illis, quibus per sacerdotem dispensatur.

Communiter etiam consueuerunt celebrantes, post sacramentorũ perceptionem, quasdam priuatas orationes dicere, pro gratiarum actione, vt quidam dicunt. Corpus domini nostri Iesu Christi & c. Quod

ore ſumpſimus &c. Quaſdam alias ſpeciales orationes, pro vt eos deuotio, vel conſuetudo prouocat.

Quod diſcretioni vniuſcuiuſq; relinquitur. Veruntamen melius videtur, vt nihil uocaliter proferatur, preter ea, quę in libro miſſali continentur, ſecundum quod dictum eſt ſuperius .c. 6. articulo . 2 . in reſolutione ſecũdi dubii, ne p huiuſmodi verba ꝑmiſcentur, diſcontinuentur, & interrũpantur ea, quę ex inſtitutione, vel conſuetudine eccleſię dicenda, & profe renda ſunt. Sed, ut ibidem tactum eſt, ſi quis habeat affectum ad aliqua alia dicenda, dicat in corde per cogitationem, & deuotam meditationem. Sic enim & talis permixtio, interruptio, & diſcõtinuatio vitabitur, & affectus deſiderio ſuo non fruſtrabitur.

Arti. 6. Quintam partem ſubdiuidens, intentioniſq; ac rationis illorum, quæ in ea dicuntur explanãs.

Quinta pars ſubdiuiditur in tres particulas.

In prima fit accepti beneficii commemoratio, per antiphonam poſt communionem, quæ cum quadam lætitia canitur.

In ſecunda redditur pro percepto beneficio, gratiarũ actio, per orationem ſacerdotis, quę cõplenda dicitur.

In tertia concluditur totius miſſę conſummatio, per ſequentia verba, ite miſſa eſt. Benedicamus domino. Requieſcant in pace, vbi chorus, vel miniſter gratias agens, reſpondit Deo gratias, & defunctis requiem optans, reſpondit. Amen.

CAPVT DECIMVM.

De ratione & ſignificatione eorum, quę in miſſa, & circa eam aguntur, cum breui epilogo, & concluſione totius operis . 12 . arti. comprehendens.

Arti. 1 . Enumerans ea, quæ in miſſa & circa ipſam aguntur.

In miſſa precipue ſolenni, atq; circa eam . 10 . gene-

ralia principaliter occurrunt peragenda . 1 . Lotio, 2 . Thurificatio . 3 . Altaris oſculatio . 4 . Sacerdotis verſio , & populi per eum ſalutatio . 5 . Geſtus variatio . 6 . multiplex per cruces ſignatio . 7 . Hoſtiæ fractio . 8 . Partis hoſtiæ in calicem miſsio . 9 . Oſculi pacis traditio . 10 . Vini non conſecrati ſumptio .

Arti . 2 . Exponens rationem atq; ſignificationem primi principalis, quod circa miſſam, & in ipſa occurrit peragendum.

Lotio manuum ante miſſam fit . Primo ad tranctandum reuerenter ipſum ſacramentum , precioſa enim tractare non conſueuerunt homines , niſi manibus prius lotis , vnde indecens eſſet , quòd ad tam precioſum , & tam nobile ſacramentum tractandum quis accederet , manibus , quæ de facili inquinantur illotis . Secundo ad incitandum celebrantem ad deuotionem , & internam purificationem , quam intendere debet . Tertio ad inſinuandum quod oblaturus & conſecraturus hoſtiam, lachrymis compunctionis lauare debet prius conſcientiam. Quarto ad ſignificandum illam interiorem mundificationem .

Vnde ſacer dionyſius dicit, quòd extremitatum ablutio ſignificat ablutionem etiam a minimis peccatis. Hoc namq; etiam repræſentabat ablutio ſacerdotum in veteri teſtamento.

Lotio digitorũ in miſſa fit, ante oblationẽ vel cõſecrationem ad amplioré reuerentiã ſacris exhibendã, cum iam offerri, & conſecrari debent . Ad amplioré deuotionẽ & puritatem incitandã . Ad ampliorem emundationem a peccatis ſignificandam.

Lotio digitorum in miſſa fit poſt ſacramenti ſumptionem , propter ſacramenti reuerentiam , ne poſt tanti ſacramenti contactum , digitis non ablutis , ſtatim, alia non ſacrata tangantur . Propter periculi cautelã

vt si aliquid de speciebus sacramentalibus remanserit adhærens digitis, per ablutionem tollatur. Propter munditiæ retinentiã. Significat enim hæc ablutio, ut sacerdos qui per sacramenti perceptionem præsumitur esse mundus, post celebrationem munditiam retineat, & a recidiua inquinatione sibi caueat.

Arti. 3. Rationem ac significationem secundi principalis, quod circa missam, & in ea agitur declarans.

Thurificatio ante missam & in ea fit, primo propter sacramenti reuerentiam, vt scilicet per thuris bonum odorem, expellatur, si quid mali odoris ibi fuerit, quod horrorem, prouocare posset. Secundo propter diabolicæ malignitatis repulsam, ne videlicet illic malignus aliquid contra sacrificium, vel celebrantem machinari vel facere posset. Huiusmodi enĩ fumo omne genus dæmoniorum extruditur. Tertio propter deuotionem & orationem celebrantis, ac assistentiam significandam, quę per ipsos ad Deum dirigitur. Quarto propter effectum gratię repræsentandum, qua sicut bono odore Christus repletus fuit.

Arti. 4. Explicans rationem & significationem tertii principalis, quod circa missam & in ipsa agitur.

Altaris osculatio ante missam, & in ipsa fit, primo ad sacramenti consecrandi, tractandi, & sumendi reuerentiam. Secundo ad celebrantis amorem erga Christum excitandum.

Tertio ad dilectionem inter Christum sponsum & ecclesiam sponsam repręsentãdam. Quarto ad detestabilem Iudæ proditoris osculationem significandam, præsertim quo ad illam osculationem, quæ fit post sacramenti eleuationem, cum dicitur. Ex hac altaris participatione &c.

Arti. 5. Quarti principalis, quod in missa agitur, rationem significationemq; exponens.

Sacerdotis ad populũ versio quintuplex, quintuplicẽ manifestationẽ Christi, in die resurrectionis suæ factã, repræsẽtat. Salutatio, quæ fit septẽ vicibus (quinquies, videlicet cũ se vertit ad populum, & bis cum se nõ vertit: vt cũ dicit in præfatione. Dominus vobiscũ. Et post hostiæ fractionem. Pax domini sit semper vobiscum) septiformem spiritus sancti gartiam significat.

Arti. 6. Explanans rationẽ ac siguificationẽ quinti principalis, quod in missa agitur

Gestus principalis variatio est sextuplex.

Prima, brachiorum extensio, quæ signat extensionem Srachiorum Christi in cruce.

becunda, manuum eleuatio, quæ signat directionem orationis ad Deum.

Tertia, manuum coniunctio, quæ signat cõmumnicationem cordis cum ore, oris cum opere, fidei cum operibus charitatis.

Quarta, manuũ cancelatio, quæ signat crucifixionem, siue affixionem Christi in cruce.

Quinta, digitorum scilicet policis cum indice copulatio, quæ fit propter sacramenti reuerentiam, periculi cautelã: ne si aliqua particula digitis adhæserit, disperdatur. Et ad significandam copulationem capitis cum membris, ideſt Christi cum ecclesia.

Sexta, corporis inclinatio, quæ fit ad repræsentandam humilitatem & obedientiam Christi, ex quibus passionem susceþit. Et ad incitandum celebrantem, & astantes ad humilitatem & deuotionem.

Arti. 7. Rationem & significationem declarans sexti principalis, quod in missa agitur.

Multiplex signatio ꝑ cruces, fit ad reꝑsentandũ modũ, & ordinẽ dominicę passionis. Et quia illa passio quibus dã gradibus fuit peracta. Quędã. n. passionis partes cru

cifixionem præceſserunt, & quædam in cruce conſumatæ ſunt. Ideo etiam quædam cruces fiunt ad repræſentandum ea, quę paſsus eſt dominus ante crucifixionem: vt illę quæ fiunt ante conſecrationem. Quędam vero fiunt ad repręſentandā ea, quæ in cruce vel poſt crucem facta ſunt, ſicut illę quę fiunt poſt conſecrationem.

Perficitur autem iſta ſignatio per decem vices, primo triplici cruce ſub illis verbis. Hæc dona. †. Hæc munera. †. Hæc ſancta ſa. †. ad repræſentandum traditionē Chriſti factam a Deo patre, Iuda Iudeis. Secundo ſub triplici cruce, ſub illis verbis. Benedictam. †. Aſcriptam. †. Ratam. †. ad repræſentandum venditionem perfectam a ſacerdotibus, ſcribis, & phariſeis vel vēditionis pretium ſcilicet 30 denariorum.

Vbi additur duplex crux ſub illis verbis. Corpus. Ad repręſentandum Iudam venditorem. Et ſanguis. Ad repręſentandum Chriſtum venditum. Tertio Cruce vnica in conſecratione corporis ſub illo verbo. Benedixiſti. Quarto cruce vnica in conſecratione ſanguinis ſub illo verbo. Benedixiſti. Ad repręſentandum prędignationem paſsionis Chriſti factam in cœna, per huius ſacramenti inſtitutionem, ſub ſpecie panis & vini, vel paſsionem Chriſti in corpore & anima.

Quinto Cruce quintuplici ſub illis verbis. Hoſtiam puram. †. Hoſtiam ſanctam. †. Hoſtiam immaculatam. †. Panem ſanctum vitę æternæ. †. Et calicem ſalutis perpetuę. †. Ad repræſentandum quinq; plagas, ſiue vulnera principalia corporis Chriſti.

Sexto Cruce triplici ſub illis verbis. Corpus. †. Et ſanguinē ſumpſerimus. †. Omni benedictione. †. Ad repręſentandum corporis Chriſti extenſionem. Sanguinis effuſionem. Paſsionis fructum.

Septimo cruce triplici, ſub illis verbis. Sanctificas.

Viuificas. Benedicis. Ad repręsentandum triplicem Christi orationem, in cruce, scilicet pro persecutoribus, pro liberatione a morte, & pro adeptione. gloriæ.

Octauo Cruce triplici sub illis verbis. Per ipsum .†. Et cum ipso .†. Et in ipso .†. Ad repręsentandũ .3. horas quibus Christus pependit in cruce, quia ab hora sexta vsq; ad nonam.

Nono Cruce duplici sub illis verbis. Deo patri omnipotenti.†. In vnitate spiritus sancti.†. Ad repręsentandum separationem animę a corpore.

Decimo Cruce triplici sub illis verbis. Pax domini .†. Sit semper.†. Vobiscum .†. Ad repręsentandum Christi Resurrectionem tertia die factam.

Arti. 8. exponens rationem ac significationẽ septimi principalis. Hostię fractio fit ad obseruandum formam, quam Christus circa consecrationẽ huius sacramenti tenuit. Ipse enim fregit ad repręsentandum passionem Christi, in qua corpus eius vulnerationibus fractum siue diuisum fuit. Et distinctionem corporis Christi mystici secundum diuersos status eius.

Arti. 9. Rationem & significationem octaui principalis declarans.

Circa missionem partis hostię in calicem, aduertendun quòd hostia frangitur primo in duas medietates: ad designandum duplicem statum prædestinatorum, scilicet eorum qui sunt in æterna gloria, & eorũ qui sunt in temporali miseria.

Ista nanq; medietas, quę ex manu dextra super patenam indiuisa collocatur, significat prædestinatos, qui iam adepti sunt beatitudinem, quę per dextram intelligitur.

Alia vero medietas, quę in sinistra recolitur, diuiditur in duas partes, quarum una medietati super pate

am collocatæ coniungitur, & significat illos qui sunt
n purgatorio, qui quidem licet beatitudinem non-
um habeant, sunt tamen certi de ea. Altera quę post
ãc diuisionem in dextra tenetur mittitur in calicem,
t signat prędestinatos adhuc in hoc seculo viuentes,
ui quamuis de beatitudine habenda certi non sint, il
am tamẽ virtute passionis & sanguinis Christi conse
uentur, licet per multas tribulationes, quę per cali-
em significantur.

Arti. 10. Assignans rationem & sigificationẽm noni
rincipalis, postquam sacerdos dixit Agnus dei &c.
sculatur librum vel altare, vel aliud secundum consue
udinem loci. Et deinde ministrum, vel imaginem, vel
abulam per eundem sibi porrectam, quę ulterius ex-
ibetur astantibus osculanda. Primo ideo, ut cele-
rans non solum cum deo pacem, sed & cum proxi-
no se habere protestetur. Secundo ideo, ut alii o-
culantes profiteantur se esse coniunctos in vnitate fi-
dei, per Christum in ara crucis immolatum.

Arti. 11. Rationem ac significationem decimi princi
palis exponens. Post cõmunionem & calicis ac digi
torum cum vino ablutiouem, sumitur illud vinum.
Primo ideo, ut reliquiæ specierum sacramentalium, si
quæ in ore remanserint cum illo transglutiantur.

2. Vt per hoc significetur, quòd sacerdos deinceps
manere debeat mundus, & seruare saporem ac odo-
rem vini.

Compunctionis, & tristitię in corde.

Gratiarum actionis & lętitię in ore.

Rectæ conuersationis & iustitię in vita & opere.

Arti. 12. Superius determinata breuiter epilo-
gans, & hoc opus concludens.

Ea quę circa officium missę, quo ad ministrum, cele
brandi locum, tempus, ac cętera in summario huius

operis annotata, dubitationē ingerere poſſunt, ſub compendio ſufficienter reſoluta putamus. Nam ſi aliqua alia occurrant ex his, quę diffinita ſunt diligenter conſideratis, de facili ſolui poſſunt.

Solicite præterea curet ille, per cuius negligentiam, defectus aut error aliquis commiſſus fuerit, ut debitam ſuper illo pœnitentiam agat. Et qura iuxta ſacrorum canonum conſtitutiones quidam defectus ſpiritualem exigunt ſatiſfactionem, tutum eſt, ut in caſibus difficilibus prelatus ſuperior conſulatur, cui tales ſunt reſeruandi. Non lateat deniq; lectorem, doctores diuerſos circa quędam in ſuperioribus determinata nō vniformiter, ſed ſępius contrarie ſentire, vnde fieri non potuit, ut ſingulorum ſententias imitaremur, ſed hoc nobis ſuffeciſſe videtur, ut omni affectu adopinantes ſecluſo, id quod nobis verius, aut magis congruum, vel tutius viſum eſt ut diffiniuerimus, ad gloriam Ieſu Chriſti, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum benedictus. Amen.

FINIS.

7595490
1854 19